Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...най 1921 оной ...ин 21-һээ гарана. | № 137 (18460) | 1990 оной июниин 15, пятница | Сэн 3 мүн.

СССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси

АНХАРАЛДА АБТАБА

автономито республикануудай, автономито областьнууд болон округуудай социальна ба экономическа хүгжэлтын асуудалнуудай талаар комитедүүд-комиссинуудта даалгаба.

Энэ хүдэлмэриин дүнгүүд тухай мэдээсэл хэхын тула депутат **А. Н. БойкоЛо** үгэ үгтэнэ. Зүбшэн хэлсэгдэһэн документые заһаха, нэмэхэ талаар депутадууд эдэбхитэйгээр хүдэлөө гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдээсэбэ. Сүлөөтэй дэлгүүртэ оролгын гол хараа бодол тухай тогтоолой проектые статья статьягаарнь шэнжэлэн тайлбарилхадаа, энэ документые зүбшэн хэлсэлгын үедэ олон тоото бэшэгүүд, телеграмманууд абтаа, тэдэнэй олонхид шэнэ экономическа гол хараа бодолые һайшаажа байһанаа мэдүүлээ гэжэ тэрэ саашадаа хэлэбэ.

Юумэнэй сэнгүүдэй дээшэлүүлэгдэхэ болоһондо һанаагаа зобожо байһанаа хүн зон мэдүүлнэ. Иимэ байдалда хүнүүдэй материальна байдалые һайжаруулха гуйлтанууд ороно.

Заһагдаһан тогтоолой проектые депутат шэнжэлхэдээ, нэгэдэмэл комиссиин гэшүүдэй һанал бодол тухай дэлгэрэнгыгээр хэлэбэ. Хилээмэнэй ба хилээмэнэй зүйлнүүдэй шэнэ рознично сэнгүүдые тогтоохо гурим тухай СССР-эй Верховно Соведэй тогтоолой проектын зарим тэды хубилгагдаһан ушарые депутат мүн лэ тайлбарилаа.

Союзна ба автономито республикануудай, автономито областьнууд болон округуудай социальна ба экономическа хүгжэлтын асуудалнуудаар комиссиин түрүүлэгшэ Ю. К. Шарипов үгэ хэлэхэдээ, тус проектые дэмжэбэ.

Дэлгүүртэ шэлжэн орохо талаар өөһэдынгөө программанууд болон дурадхалнуудые бэлдэжэ эльгээхые республикануудта дурадхаһан дурадхал тогтоолой проектдэ оруулхые комитедэй зүгһөө тэрэ хэлээ. Правительственна программа соо союзна ба республиканска зургаануудай уялгануудые элеэр тодорхойлхо хэрэгтэй.

Энэ бодолыень саашань үргэлжэлүүлхэ зуураа, «республиканuудта дурадхаха» гэзшэ асуудалые шиидхэлгые миил хойшонь татаха гэжэ депутат М. Н. Бронштейн мэдүүлбэ. Ниитэ союзна хуулинуудые республиканска хуулинуудтай таарулгаар зохёохын тула ороной парламент ба республикануудай Верховно Соведүүд сугтаа хүдэлжэ эхилхэ зэргэтэй. Ниитэ союзна дэлгүүр байгуулгатай холбоотой хуулинуудые ба союзна хэлсээе бэлдэхын тула Верховно Соведэй дэргэдэ республикануудай хуулиин дээдын зургаануудтай хамта республиканско-союзна экономическа зургаан байгуулхые депутат дурадхаба.

Удаань депутадууд документын статья бүхэниие зүбшэн хэлсэжэ эхилһэн байна.

Гол хараа бодолой талаар уласхоорондын референдум үнгэргэхэ гү, али олониитын һанамжа шэнжэлхэ ондоо арга хэрэглэхэ гү гэһэн асуудал тушаа шангэ үгэ буляалдаан болоо. Байгша оной сентябриин 1 болотор гуримшуулагдадаг дэлгүүрэй экономикодо шэлжэн оролгын хараа бодолые хаража үзэхэ, өөһэдынгөө сессинүүд ба арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй сессинүүд дээрэ тэрэниие зүбшэн хэлсэлгые эмхидхэхэ гэһэн шиидхэбэри абтаа. Экономическа шэнэ харилсаануудта шэлжэн орохын тула хэрэгтэй проектнүүдые зохёожо, байгша оной август-сентябрьда Верховно Соведтэ дэмжүүлхые правительстводо даалгаха гэжэ шиидхээ.

Парламентын зохёоһон экономическа хуулинуудые бэелүүлгын хойноһоо хиналта тогтоохо тухай шэнэ пункт проектдэ оруулхые депутат Б. А. Щеховцев дурадхаһан байна. Депутадууд тэрэнэй дурадхалые хүлеэн абаба.

Пункт бүхэнөөр дуугаа үгэһэнэй һүүлээр СССР-тэ гуримшуулагдадаг дэлгүүрэй экономикодо шэлжэн орохо гол хараа бодол тухай Верховно Соведэй тогтоол баталан абтаба. Шухала удха шанартай байһыень онсолон тэмдэглэхэ зуураа, тэрэ союзна парламентын ба республиканууудай гүрэнэй засагай зургаануудай хүсэлэл оролдолгонуудые нэгэдүүлхэ арга олгоно гэжэ депутат В. И. Кисин тэмдэглээ. Экономическа шэнэ харилсаануудта шэлжэн орохо талаар сугтаа үрэ түгэсөөр хүдэлхые республикануудые уряалһан СССР-эй Верховно Соведэй хандалга баталан абахые үгэ хэлэгшэ дурадхаба.

Хилээмэнэй ба хилээмэнэй зүйлнүүдэй шэнэ рознично сэнгүүдые тогтоохо гуримда хабаатай тогтоолой проект тухай мэдээсэл СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ Ю. Д. Маслюков хээ. Олонхи депутадууд ямар нэгэн шалтагаанаар дурадхагдаһан проектые дэмжээгүй. Түрүүлэгшээр һуугшын дурадхаһанай ёһоор, документын проектые зүбшэн хэлсэлгые хойшолуулха шиидхэбэри абтаа.

Июниин 14-дэ сесси хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлбэ.

(ТАСС).

РСФСР-эй Арадай депутадуудай нэгэдэхи съезд

РОССИН ПАРЛАМЕНТ ХҮДЭЛМЭРЕЭ ЭХИЛБЭ

...Арадай депутадуу... съездэ хабаа... гурбэнэй нэгэ ша... июниин 13-да Ехэ ордон сооһоо ...Улаан Пресс... шадархи России ...байшон руу ошо... ...Верховно Со... ...сесси эндэ нээг...

...албан зургаа... ...парламентаринарые уг... ...һайнаар бэлдэ... хоёр зал соо де... хүдэлмэриин га... тухеэрэлгэ... ...дуугаа ...харуулхын ...таблонууд тод... ...бэрилалтын-мэдээ... ...тэдэнэртэ туһа... ...хододоо бэ...

...Соведэй бо... ...Национальностьнуудай Со... ...заседанинууд ами ямаа... ...10 часта нээг... ...депутадууд эмхидхэлэй ...зүбшэн хэлсэ... палатануудай хү... һунгаха, тэдэнэй саг ...комиссинуудые эм... ...РСФСР... ...Соведэй комите... ...бүридүүлхэ байна.

...съездын баталһан Федерациин Гүрэнэй ...бэшэ байдал ту... ...СССР-эй Фе... ...Соведэй үсэгэлдэ... ...дээрэ гол ту... ...угтагдаа гэжэ ...Республикын Со... ...заседаниие нээхэдээ хэ...

...Горбачевтой уулзааб ...РСФСР-эй Верховно Со... ...түрүүлэгшэ саашадаа мэдээсээ. Бидэ урда урдаһаа алхам хэжэ, хамтын бүтэмжэтэй һайн үндэһэ һуури дээрэ хүдэлхэбди гэжэ хэлсээбди. Юундэб гэхэдэ, оронгүйгөөр Росси ажаһуужа шадахагүй, Россигүйгөөр оромной байжа шадахагүй гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдээсэбэ. Тэрэнэй һанамжын ёһоор, түрүүшын ехэ алхам хэгдээ. Саашадаа тодорхой асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ байнабди. Дулдыданги бэшэ байдалтай гүрэнүүдэй холбоо тогтоохо хэрэгтэй байһые СССР-эй Президент зүбшөөбэ гэжэ олонхид Федерациин Совет дээрэ мэдүүлээ. Юрэдөөл, тэдэнэй түд бүхэнэйнь түбтэй харилсаа холбоо тогтоожо, ямар үүргэ, уялга түбтэ дамжуулха, ямарыень өөртөө үлөөхэ байһанаа тодорхойлхо зэргэтэй. Б. Н. Ельцинэй хэлэһэнэй ёһоор, РСФСР-эй Арадай депутадуудай нэгэдэхи съезд республикаяа Союзай бүридэлдэ, тодорхойлбол, шэнэдхэгдэһэн союзай бүридэлдэ байлгахаһаа ондоо юумэ харанагүй гэжэ тэрэ СССР-эй Президентдэ мэдээсээ һэн.

Палатануудай түрүүлэгшэнэрэй ба тэдэнэй орлогшонорой тушаалнуудта хэдэн кандидатуранuудые депутадуудай бүлэгүүд дурадхаба. Заседани дээрэ үгэ хэлэгшэд шэнэ хүнүүдые нэрлээ. Тиигэжэ Республикын Соведэй түрүүлэгшын тушаалда —4, харин Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшын тушаалда 7 кандидатура дэбжүүлэгдээ. Эдэнэй хоёрынь өөһэдынгөө кандидатуранuудые болюулба. Тэдэнэй дунда эрдэмтэд, партиин ба совет хүдэлмэрилэгшэд, уран зохёолшо бии. Тэдэ өөһэд өөһэдынгөө программануудтайгаар үгэ хэлэбэ. Палатануудай хүдэлмэри эмхидхэлгын гол ёһонуудые, тэдэнэй байгуулэмжэнүүдые программанууд соогоо һайруулхаһаа гадна, Россин Федерациин болон тэдэнэй автономинуудай социально-экономическа хүгжэлтын зарим асуудалнуудта тогтоһон байгаа. РСФСР-тэ тогтууритай һайн экономическа политика хэрэгтэй. Республикын Конституциие зохёолгодо унжагайржа байнгүй бэлдэхэ шухала.

Кандидатуранuудые зүбшэн хэлсэлгэ бүтэмжэтэй һайн оршон байдалда үнгэрбэ.

Удаан саг соо үгэ буляалдаанай һүүлээр хоёр палатада электроннo техникын ашаар нюусаар дуугаа үгэлгые эмхидхэхые депутадууд шиидхэбэ. Свердловско юридическэ институдай профессор **В. Б. Исаков** — Республикын Соведэй түрүүлэгшээр, КПСС-эй ЦК-гай таһагай секторые даагша **Р. Г. Абдулатипов** Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшээр һунгагдаа.

Удаань хэдэн кандидатурын үндэһэ һуури дээрэ палатануудай түрүүлэгшэнэрэй орлогшонор һунгагдаба. КПСС-эй Архангельска горкомой секретарь **А. В. Вешняков** — Республикын Соведэй, СССР-эй Оборонын министерствын Сэрэгэй түүхын институдай начальник **Д. А. Волкогонов** Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшын орлогшоор һунгагдаа.

Сесси хүдэлмэреэ июниин 14-дэ үргэлжэлүүлээ.

(ТАСС).

ҮНДЭР ШАНДА ХҮРТЭБЭ

Майн 29-дэ РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин секретариадай үргэдхэгдэмэл заседани боложо, 1990 ондо РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбооной литературна шан олгохо тухай асуудал хаража үзэһэн байна.

Тиин Россин 7 уран зохёолшодой дунда энэ үндэр шанда Лопсон Дунзынович Тапхаев хүртэбэ.

«Угай бэшэг» гэжэ номойнь түлөө энэ шан поэдтэ олгогдоо. Шанда хүртэһэн бусад уран зохёолшодые нэрлэбэл, Б. Я. Бедюров (Горно-Алтайн автономито область), Л. Н. Князев (Владивосток), Н. Ф. Рыбаков (Марийска АССР), С. А. Самсонов (Удмуртын АССР), Э. И. Сафонов (Москва), Л. А. Фролов (Москва) гэгшэд болоно. Энэ баяртай дашарамдуулан, Лопсон Дунзынович Тапхаевые халуунаар амаршалаад, саашанхи зохёохы хүдэлмэридэнь үшөө ехэ амжалта хүсэе.

Д. ДОРЖИЕВ.

1990 ондо үнеэн бүриһөө 2500 килограмм һү наахын түлөө!

1990 ОНОЙ ИЮНИИН 10-най МЭДЭЭН

Районууд	һаагдаһан һүн (килограммаар): Жэлэй эхинһээ үнеэн бүриһөө	Нёдондонайхитой сасуулхада (+) ба (—)	Үнеэн бүриһөө суудхэдэ	Жэлэй эхинһээ хойшо бүхыдөө һаагдаһан һүн нёдондонойхитой сасуулхада (центнерээр) (+) ба (—)
Хойто-Байгалай	1252	— 38	9,0	+ 162
Прибайкалиин	1286	+ 37	8,9	+ 1322
Кабанскын	1231	— 6	9,6	— 401
Сэлэнгын	1189	+215	8,1	+ 6948
Тарбагатайн	1166	+ 53	7,2	+ 2898
Ивалгын	1162	—142	7,8	— 6151
Зэдын	1150	+ 82	7,6	— 2264
Мухар-Шэбэрэй	1150	+ 90	7,5	+ 5378
Хоринн	1109	+102	8,0	+ 3357
Хурамхаанай	1091	+127	8,8	+ 3233
Загарайн	1051	+ 20	8,2	+ 1724
Түнхэнэй	1033	— 32	7,7	— 1384
Яруунын	998	+107	7,4	+ 5681
Бэшүүрэй	970	+ 59	6,1	+ 2908
Захааминай	924	+ 24	6,5	+ 496
Баргажанай	900	+130	7,8	+ 5038
Баунтын	894	— 89	7,4	—467
Хэжэнгын	809	+ 12	6,6	— 794
Хяагтын	794	—220	5,5	+ 4386
Ахын	378	+ 71	3,3	+ 422
Республика бүхыдөө	1060	+ 31	7,6	+32492

Үбһэ тэжээлээр, таряа талханай зүйлөөр дуталдаһан хүндэ хүшэр үбэлжэлгэмнай дабагдажа, республикымнай колхоз, совхозуудай малшад һүрэг малаа зунайнгаа бэлшээридэ гарганхай, һанаагаа амарбашье хабарһаа мүнөө хүрэтэрөө дуһалшье бороогой ороогүй, ган гасуур энэ сагта адууһа малаа бэлшээжэ тэбээрүүлхэ, хүшэлүүлхэнь хүшэр болоод байна. Тиин ажахынуудай олон гүүртэ, фермэнүүдэй коллективүүд сагай уларилай энэ бэрхэшээлые дабахаар али бүхы арга боломжоёо дүүрэнээр хэрэглэнэ. Жэшээлбэл, үнеэдтээ һолоомо харшэжэ шанаржуулаад үгэхэһөө гадна нэбшэ намаа отолжо эдюулхэ ушар үргэдэжэ байна.

Буряадай агропромсоюзай мэргэжэлтэдэй суглуулжа согсолһон тоо, мэдээнүүдые зэргэсүүлэн харахада, олон районуудта үнеэдэйнь һү шэмэ доошолжо байна. Жэшээлбэл, Хэжэнгын, Хяагтын райондо үнгэрһэн арбан хоногто нэгэ килограммаар доошолоо. Мүн Захааминай, Ивалгын райондо килограммһаа үлүү хороод байна.

Зунай бэлшээридэ гаргагдаад байһан үнеэдэйнгээ һү шэмые дээшэлүүлжэ, бага гаргашатайгаар ехэ продукци абахын тула тэмсэлээ улам эршэмтэйгээр дэлгэрүүлхэ саг тулаа. Эндэ агропромсоюзай, РАПО болон АПО-нуудай зоо ветеринарна мэргэжэлтэдтэ бодото байдалыень шалгажа, элирүүлэгдэһэн дутагдалыень усадхахаһаа гадна үйлэдбэриин ёһотой технологууд мэтэ ашаүрэтэй туһаламжа үзүүлхэ сагынь хүрэжэ ерээд байна. Хэрбээ мүнөө сагта бултадаа оролдожо энэ бэрхэшээлые дабаагүй һаа, горитой ехэ хохидолдо орохоор байһанаа бү мартаял.

ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ ҮНГЭРГЭГДӨӨ

...эй Федерациин Сове... ...заседани дээрэ ...национальна, гүрэнэй ...асуудалнуудые ...хэлсэхэ үедэ бэеэ ...социалис гүрэнүүдэй ...байгуулха гол хараа ...СССР-эй Президент ...Горбачёв найруулһан ...Июниин 13-да Кремль ...пресс-конференц... эдэ асуудалнуудые ...үзэлгын дүнгүүд ту... ...СССР-эй Президентын дэр... ...хэблэлэй албанай хү... ...А. А. Маслен... ...мэдээсэбэ.

...талаһаа манай гүрэн ...сахин үлөөхэ, харин ...талаһаа түүхын, соё... ...политическэ шэнжэтэй ...нуудые, арадай зан... ...дүүрэн хэмжээгээр ...абаха, түбэй зургаануудтай, нэгэ нэгэнтэеэ һайн харилсаануудые хүгжөөхэ арга олгохо арадуудай ба республиканuудай хани харилсаанай тухэл янзануудые хамтынгаа хүсөөр тогтоохо зорилго табигдана гэжэ Президент хэлэһэн байгаа.

Шэнэ Союзна хэлсээ хойшолуулангүй бэлдэхэ шухала гэжэ заседанида хабаадагшад онсолон тэмдэглээ һэн гэжэ А. А. Масленников ажаглаба. Ниитэ союзна нэгэн дэлгүүр бүлта республиканuудта туһатай байха гэжэ бултадаа зүбшөөһэн байгаа. Гүрэнэй захилаар бэшэ, харин хэлсээнэй үндэһөөр эд бараа андалдан абалгаар тэрэ тогтоогдохо болоно. Нэгэ республикын хүтэлбэрилэгшын хэлэһэнэй ёһоор, өөһэдынгөө республикын эзэн байха, тиихэдээ бултанай аша туһада хэрюусаха засагай этигэмжэ түлөөлэлгэнүүдые, гүрэнэй хүтэлбэриин һалбаринуудые түбэй зургаануудта дамжуулха хэрэгтэй.

Эдэнь ямар һалбаринууд болоноб гэбэл, нэн түрүүн гадаадын политика, оборонo, дипломати, экономическа, финансова ажал ябуулгын ямаршьеб таланууд болоно гэжэ хэблэлэй албанай хүтэлбэрилэгшэ хэлэбэ. Энэ асуудалые хамтаараа шиидхэхэ ёһотой. Бүхы республиканuудай түлөөлэгшэдһөө хүдэлмэриин бүлэг байгуулжа, Союзна договорой түсэб зохёобол, зүйтэй байха.

А. А. Масленников журналистнуудай асуудалнуудта харюусаһан байгаа.

(ТАСС).

ХҮЛЕЭЖЭ БАЙХА САГ ҺАЛАА

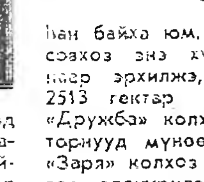
...һан байха юм. «Пограничный» совхоз энэ хүдэлмэреэ һайнаар эрхилжэ, дүн хамтадаа 2513 гектар газар хахалаа. «Дружба» колхозой механизаторнууд мүнөө 2074 гектар, «Заря» колхоз 1248 гектар газар элдүүрилээд байна.

Районой колхоз, совхозууд шэниисээ, хара таряагаа, ешмэнээ, хартаабхаяа бултыень тарижа дүүргээ. Эндэ бүхыдөө 8290 гектар талмай дээрэ обёос таригдаха юм. Һүүлэй дүнгөөр оройдоол 1157 гектар обёос таригдаад байна. «Заря» колхозой, «Пограничный», Хяагтын совхозуудай, гахайн комплексын таряашад обёосоо тарижа эхилэнхэй. Бэшэ ажахынууд бороо орохыень хүлеэжэ, энэ хүдэлмэреэ мүнөөшье болотор үшөө захалаадүй байһаар.

«Заря», «Родина», «Дружба» колхозуудай, Хүдэриин совхозой овощ ургуулагшад эдэ үдэрнүүдтэ капустынгаа рассада тарижа эхилбэ. 44 гектарта капуста һуулгагдаха юм. Энэмнай эгээл хүшэр хүдэлмэри гэжэ хүдөөгэй хүн бүхэн мэдэдэг ёһотой. Тиимэһээ овощ ургуулагшадта хүдөөгэй һургуулинуудай ахалагша классуудай һурагшад туһаламжа ехээр үзүүлнэ. Мүнөө эндэ 8 гектарта морхооб, мүн лэ тэды шэнээн талмайда свёкло, 5 гектарта огородой эдеэнэй бусад ургамалнууд таригдаад байна.

Ган гасуурай хүрэжэ ерэһыень зүбөөр ойлгоһон колхоз, совхозуудай механизаторнууд, луговодууд эдэ үдэрнүүдтэ үһалуурии тухеэрэлгэнүүдые, булуур станцинуудые һаадгүйгөөр, ашаг үрэтэйгөөр хүдэлгэхые оролдоно. Район дотор бүхыдөө булуур 52 станци, уһалууриин 18 тухеэрэлгэ, «Сигма» тухэлэй 7, «Фрегат» тухэлэй 9 агрегат ашаглагдахадаа, доболиг 3600 гектар газар амидаралта уһаар ундалуулагдаба.

Б. ДАМБАЕВ.

КПСС-эй XXVIII съездын делегадта үгэ үгтэнэ

ҮСӨӨНШЬЕ ҺАА, ҮНЭН ХҮСЭН БАЙБАЛ

НИКОЛАЙ АЛЕКСЕЕВИЧ ЧЕБАТКОВ, Зүүн Сибириин түмэр замай Мысовойн элшэ хүсөөр хангалгын дистанциин начальник. Хабаровск хотодо 1948 ондо түрэһэн, эндэхи дунда һургуули дүүргэһэн намтартай. Удаань слесарсэр хоёр жэлэй туршада хүдэлөө.

1972 ондо түмэр замай институт дүүргэжэ, Хабаровск хотодо элшэ хүсөөр хангалгын участогта ажаллаа. 1976 ондо Бабушкин хотодо гэр бүлөөрөө нүүжэ ерэһэн юм. Тэрэ гэһээр тус дистанциин электромеханигаар, цехэй энергоучастогай начальнигаар хүдэлжэ, дистанциин начальник хүрэтэрөө ургаа. 1976 онһоо КПСС-эй гэшүүн.

КОРР.: Николай Алексеевич, делегадаар һунгагдаһан ушараартнай амаршалаад, коллективэй, городой, районой ажабайдалда хабаададаг тухайгаа хөөрэжэ үгэхыетнай гуйха байнаб.

ХАРЮУ: Арадай депутадуудай Кабанскын районно Соведэй депутадаар хоёрдохи зарлалаа һунгагдааб. Бабушкинска городской Соведэй сүлөөлэгдөөгүй түрүүлэгшэ хүм. Узловой парткомой гэшүүнби. Хоёрдохи болзорни ябажа байна. Пропагандистби, 15 жэлэй туршада... Гэр бүлэтэйб. Хоёр үхибүүтэйб.

КОРР.: Һайн бэлэйт. Удаадахи асуудал иимэ. Түмэр замшад, коммунистнууд узловой партком хадаа партиин райкомдо мэдэлтэй бэшэ, харин ВСЖД-гэй отделениин парткомтой нэгэдээ һаа, дээрэ гэдэг һэн. Танай һанамжа!

ХАРЮУ: Энээниие би буруушааналб. Үйлэдбэриин талаар отделенитэй зорилгонууднай адлишье һаа, нютагай шэнжэтэй асуудалнууд— үзэл сурталай, социальна талаар олон ха юм. Тиимэһээ ямаршье хубилалта хэрэггүй гэжэ һананаб.

КОРР.: Ажахын хүтэлбэрилэгшэ тула дэлгүүрэй экономико, республикын ажахын тоосоон тухай бодомжотнай ямар гээшэб!

ХАРЮУ: Дэлгүүрэй экономикын эгээл хүндэ хүшэрынь арад зоной эзэм дээрэ бууханьбшуу. Теэд ондоо зам үгы. Оройтожошье һаань, правительствын программа үндэһэ болгожо абаха ёһотойбди. Юрэл найдуулгануудта хүн зон үнэншэхөө болёо. Тэрэ тоодо бишье... Тиимэһээ нүхэр Ельцинэйшье арад зонһоо этигэл найдал эрихэдэнь абаһаар үнэншэхэнь хайшааб? Нүхэр Горбачев хубилган шэнэдхэлгые эхилһэн габьяатай. Теэд экономико руу оролсоһонойнь үрэгүй ха. Правительствын дэргэдэ тусхай экономическа соведэй байгуулагдаа һаань, дээрэ һэн. Эрдэмтэд, экономистнуудай хабаадалгатай...

Республикын ажахын тоосоон тухай бодомжо сэнтэй һайн. Теэд материально-техническэ талаһаа «дохолонтохо» хабди. Ой модонһоо ондоо байгаалиин нөөсэ баялиг хомор ха юм. Эндэ манай предприятиие абаад үзэбэл, регионууд хоорондын удха шанартай, продукци өөһэдөө гаргадаг бэшэ, юрэл түмэр зам ашагладаг гээшэбди.

КОРР.: Партийна хүдэлмэрилэгшэ шэнжэ шанараараа мүнөөдэр ямар байха ёһотойб!

ХАРЮУ: Түбхын түрүүндэ сэхэ сэбэр хүн байха зэргэтэй. Удаадахи шэнжэнь гэхэдэ, мэргэжэнги гэхэ гү, али марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури һайса шудалһан, хүн зонтой харилсажа шадаха хүн байха ёһотой.

КОРР.: Партиһаа гараха ушарнуудые ямараар сэгнэнэбта!

ХАРЮУ: Нэгэ янзаар сэгнэжэ болохогүй. Үнгэрһэн үе соо орохошье, үгышье хүнүүд КПСС-тэ олоороо ороо ха юм. Ямар нэгэн тушаалда һанаатай гү, нүгөө зариманиинь баалалтааршье шахуу. Иимэ хүнүүдэй партитай хахасахадань, сошоһоной хэрэггүй. Харин үнинэй коммунистнуудай эрид шиидхэбэри абахадань, һанаа зоборитой. Жэшээлбэл, 30 гаран жэлэй туршада коммунист байһан хоёр хүн партиһаа гараа. Пенсидэ ошоһонһоо хойшо партитай холбоогоо мэдэрхэеэ болишооб гээд нэгэнэйнь тайлбарилаа һаа, нүгөөдэнь «хатуу гаргүй» болообди, хүн зоноо һула табяабди, иимэ политикатай эбсэхэ аргамгүй гэнэ.

Гэхэ зуура партиие шэнэдхэлгэдэ хабаадаха дурагүй зон ошог лэ, оройдоо 5 миллионшье үлэһүүбди—хамаагүй. Үсөөншье һаа, үнэн хүсэн байбал, дээрэ. Нэгэ иимэ ажаглалта бии. Партиһаа гаралган ёһотоор шэнжэлэгдэнэгүй. Юрэл тоо, баримта суглуулгаар хизаарлана. Газетэнүүдтэшье энээн тушаа гүнзэгы бодомжололтой статьянууд үгы.

КОРР.: Николай Алексеевич, съездһээ ямар дүнгүүдые хүлеэнэт!

ХАРЮУ: Урданайхяараал хэмһээ үлүү бэлэдхэл хэжэ, сценарияар шахуу съезд үнгэргэхэ һэдэлгэ бии гэжэ уридлан ойлгомоор ха. Саарһа бэшэлгэн, саарһанһаа уншалган тээшэ эрьеэ һаа, һонигүй. Съезд дээрэ гол анхаралаа партийна хэрэгүүдтэ хандуулаад, орон тухайгаа, арад тухайгаа мартажа болохогүй.

Съездһээ юу хүлеэнэбиб? Абтаха ёһотой документнүүд абтаха. Экономическа программа, дэлгүүрэй экономико дэмжэһэн, үгыгөө делегадууд тодорхойлхо. Коммунист-делегадууд өөһэдтөө ямар үрэ абаха тухай бэшэ, харин ажалша арадай аша туһа тухай бодохо ёһотой.

Г. ДАШЕЕВА хөөрэлдэбэ.

АРЕНДАТОР ШАДАБАРИТАЙ

Сагай уларилай таарамжагүй мүнөө үедэ даалгагдаһан сабшалангаа уһалха гээшэ эгээл шухала зорилгонуудай нэгэн юм. Тиин Хурамхаанай районой Һахалиин совхозой Николай Васильевич Молчановай хүтэлбэридэг бригадада дүршэлтэй бэрхэ механизатор Николай Павлович Колмаков арендатор—ухэршэдэй даажа абаһан сабшалан хабартаа уһалаа юм. Баргажан голой тунгалаг уһаар хоёр удаа һайса ундалуулһан энэ нүхэрнай һаядаа бригадынгаа гэшүүдтэй хамта һүрэг малаа Баунтын районой хадалиг бэлшээридэ абаашахаар тухеэржэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. П. Колмаков.

В. ГАРМАЕВАЙ фото.

Партийна ажабайдал: тобшо мэдээсэлнүүд

ЭМХИДХЭЛЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ hАЙЖАРУУЛХА

КПСС-эй Зэдын райкомой бюро үнгэргэгдэжэ, Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ хэрэгтэ ажалша коллективүүдые элсүүлхэ талаар Боциин совхозой партийна организациин ябуулжа байhан хүдэлмэри тухай асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Хүдөө ажахын гол продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха энэ табан жэлэй дүрбэн жэлэй түсэб совхоз амжалтатайгаар дүүргээ гээд партиин райкомой бюро тэмдэглээ.

Ниитэ-партийна хүдэлмэриие мүнөө сагай эрилтэнүүдтэ хүргэхэ талааршье ехэ юумэн хэгдэжэ байнхай. Партийна суглаанууд, бюрогой заседанинууд дээрэ шухала асуудалнууд хэлсэгдэжэ, хэмжээнүүд абтана. Тэдэнэй дүүргэлтые хиналга баhал муу бэшээр хэгдэдэг болоо. Партийна суглаанууд дээрэ олон хүтэлбэрилэгшэд тоосоhон байна. Энэ жэлэй политическэ hуралсал hайнаар үнгэргэгдөө.

Гэхэтэй хамта, түрүү онол эргануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, онол эргануудые бэдэрхэ хэрэгтэ партиин гэшүүдые совхозой партийна организаци элсүүлжэ шадаагүй гээд партиин райкомой бюро тэмдэглээ. Ушар иимэhээ сроохо, хартаабха болон овощ үйлэдбэрилгэ hанаhанда хүрэнэгүй. Тэжээлэй бааза бэхижүүлгэ үшөөл муугаар ябуулагдана.

Эмхидхэлэй партийна хүдэлмэри үшөөл hулаар ябуулагдана. Малшадай дунда коммунистнууд үсөөн. Мүн партида абаха хүнүүдтэй хүдэлмэри муугаар ябуулагдана. Илангаяа комсомолшууд болон залуушуултай хэлсэжэ, тэдэниие партида абахаар бэлдэхэ хүдэлмэри саг үргэлжэ хэгдэнэгүй. Кандидатска стаж гаража байhан хүнүүдтэ анхарал багаар хандуулагдана. Энэ ушарhаа партиин гэшүүндэ кандидадууд Розембюм, Симоненко гэгшэд саг болзор соогоо партида абтаагүй байха юм.

Партбюрогой секретарь Г. Д. Дугаровта эдэ бүхы дутуу дунданuудай бии байhан тухай заажа, саашадаа хүдэлмэриеэ эрид hайжаруулхыень партиин райкомой бюро дурадхаба.

В. ХАНДУЕВ,
КПСС-эй Зэдын райкомой секретарь.

КОМСОМОЛДО АНХАРАЛ ХЭРЭГТЭЙ

ЛВРЗ-гэй парткомой ээлжээтэ заседани боложо, заводой комсомолой организациие ВЛКСМ-эй комитедэй яажа хүтэлбэрилдэг тухай асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Энэ асуудалаар мэдээсэл ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь, коммунист С. Терещенко хээ.

Комсомолой комитедэй тусхай түсэбөөр хүдэлдэг байhые партком онсо тэмдэглээ. Квартал бүхэндэ заводой комсомолой эдэбхитэдэй суглаан үнгэргэгдэнэ. hapa соо хоёр дахин комсомолой комитедэй заседани болоно. Эндэ залуушуулые ВЛКСМ-эй гэшүүндэ абаха, партида ороxo зуургалга хараха асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэдэг. Мүн социалис мүрысөөнэй дүнгүүд согсолоподог байха юм. Залуушуулай сүлөө сагаа үнгэргэхэ «Современник» гэhэн залуушуулай түб байгуулагданхай.

Мүнөө үедэ заводто хамта 1767 залуу хүбүүд, басагад хүдэлнэ. Тэдэнэй 795-ниинь комсомолой гэшүүн. Залуу хүдэлмэришэдые эндэ үлөөхэ, тэдэнэй байра байдал hайжаруулха зорилготой залуушуулай гэр барилгын комплекс байгуулагданхай.

Гэхэтэй хамта партийна комитет ВЛКСМ-эй комитедэй хүдэлмэридэ олон дутуу дунданuудые олоо. Комсоргнуудай hуралсал муугаар эмхидхэгдэнхэй. Комсомолшуудай суглаанууд цехүүдтэ саг болзор соогоо үнгэргэгдэнэгүй. Политическэ hуралсалшье зарим цехүүдтэ хайша хэрэгээр үнгэргэгдэнэ. Хамтын байрануудта байдаг залуушуулай амарха, сүлөө сагаа үнгэргэхэ хэрэг муугаар эмхидхэгдэнэ.

Заводой парткомой абаhан тогтоол соо эдэ бүхы дутуу дунданuуд заагдажа, ВЛКСМ-эй комитедэй хүдэлмэри эдэбхижүүлхэ хэмжээнүүдые дары хараалха эрилтэ табигдаба.

В. КАРНАУХОВА,
«Локомотив» газетын редактор.

ЭДЕЭ ХООЛОЙ ПРОГРАММА — БҮГЭДЭ АРАДАЙ ХЭРЭГ

БИДЭНhЭЭ ХОЛО ОШОХОГҮЙ

Энэмнай нилээд орёохон, hанаа зоборитойшье болоhон асуудалнуудай нэгэн гээшэ ааб даа. Хото городуудай, хүдөө нютагуудаймнай магазинуудта хүн зондо хэрэгтэй эдеэ хоолой зүйлнүүд, илангаяа мяханай, hүнэй продуктнууд дутаалдана, тагууд дээрэнь хооhон байна гэжэ суглаа, зүблөөн бүхэндэ, хэблэлдэ, радио болон телевиденеэр ходол хэлэгдэжэ байдаг болонхой. Эдэ бүгэдые бидэ хүдөөгэй ажалшадшье өөhэдынгөө нюдөөр харанабди, өөhэдынгөө ажабайдал дээрэhээ мэдэрнэбди.

Эгээл тиимэhээ энэ шанга асуудал манhаа холо ошохогүй, тэрэниие бага зэргээршье haань hуларуулха, хүн зониие эдеэ хоолоор хангалгые hайжаруулха талаар юу хэжэ шадаха гээшэбибди гэжэ хүдөөгэй ажалшад, малшадай hанаата боложо, үдэр бүриингөө анхаралhаа алдангүй хүдэлжэ ябаhаниинь элитэ.

Тэрэшье гайхалтай бэшэ ааб даа. Бидэнэй адууhа малаа hайнаар харууhалжа, эдеэлүүлжэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлжэ шадаал haамнай, мяхан, hүн, үндэгэн ехээр абтаха, гүрэндэ элбэгээр худалдагдажа, эсэстээ тэрэнь магазинуудта hайса гаргагдадаг болохо гэжэ тэдэнэр hайн ойлгоно ха юм.

Гэхэтэй хамта хүдөө ажахын үйлэдбэри, илангаяа мал ажал гээшэмнай айхабтар орёо, олон юумэнhээ дулдыдадаг hалбари болоно. Олохон ушарта тэрэнэй үрэ дүнгүүд байгаалиин, сагай уларилай эрхэ байдалhаа нилээд дулдыдадаг.

Жэшээлхэдэ, энэ жэлэй үнгэрхэеэ байhан үбэлжэлгые абаад үзэе. Нёдондо манай эндэ гандуу уларилтай зун байжа, ажахыда ороhо тарян, малай тэжээл урда жэлнүүдэйхиhээ hураггүй бага бэлэдхэгдээд, үбэлжэлгын үедэ орёохон байдал тохёолдоо. Илангаяа малда эдюулхэ талха тарянай зүйл, шэмэтэ тэжээл бага байгаа. Аяар 4600 үхэртэй, тэрэ тоодо 1500 hү haалиин үнеэдтэй, жэлдээ 1,2 миллион нугаhа тэжээжэ, мяханда тушаадаг ажахыда талха таряагаар, шэмэтэ тэжээлээр дуталдаха гээшын хэды ехэ бэрхэтэйень ойлгожо ядахаар бэшэ.

Иимэ хүнгэн бэшэ эрхэ байдалай тохёолдоошье haа, манай haалишад, шубуушад бии байhан бүхы арга боломжонуудаа, хүсэ шадалаа элсүүлэн, хэзээ хэзээнэйхиhээ харюусалга ехэтэйгээр, бэээ одоол шангахан «шэмхэжэ» хүдэлнэ.

Тэрэнэй ашаар лэ жэлэй үнгэрhэн табан hарада 13,6 мянган центнер hү haaxa түсэбтэй haa, фермэнүүднай 15,5 мянган центнер сагаан эдеэ абаа. Мүн 11,3 мянган центнер hү гүрэндэ худалдаха даабаритай байбал, тэрэнээ 13,5 мянган центнертэ хүргөө. Мүнөө үнеэдэй эдихэ юумэнэй үгы, бэлшээриин ногооной үшөө муу байгаашье haань, фермэнүүд намартаа-үбэлдөө сэбшэжэ бэлдэhэн хулhа, ожорhо, хуушан hолоомо гидролизно аргаар буйлуулжа, талха тарянтай бага зэргээр худхаад, малдаа эдюулнэ. Эдэ үдэрнүүдтэ үнеэн бүриhөө сүүдхын 8,5—8,7 килограмм hүн абтана гэхэ гү, али үдэрэй 13 мянган килограмм hү тушаанабди. Үбhэ тэжээлэй элбэг, мүн бэлшээриин ногооной яhала hайн байhан нёдондоной энэ үеынхиhөө дутуугүй hүн haагдана.

Зарим фермэнүүд бүришье дээгүүр үрэ дүнгүүдые туйлана, Колесовско 1-дэхи фермын (даагшань В. И. Дранкин) коллектив 240 үнеэдэйнгээ тус бүриhөөнь жэлэй эхинhээ хойшо 1560 шахуу килограмм hү haагаа. Эндэхи түрүү haалишад В. Т. Ипатьева, А. П. Имеева гэгшэд энэ үе соо үнеэн бүриhөө 1680—1740 килограмм hү абажа шадаа.

Энэмнай табан hарын дүн шуу даа. Жэлэй эсэс болотор 3000 килограммай хилые холо үлүүлхэ арга тэдэнэртэ бии.

Урда тээнь ажахы соо гээгдэнги тоотой ябадаг Колесковско 3-дахи фермэ (даагшань М. Н. Гуманков) энэ жэлдэ үрэ дүнгүүдээ хараа байса дээшэлүүлбэ. Жэлэй табан hарада үнеэн бүриhөө 1100 шахуу килограмм hү haагаа гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиhөө 19 процентээр ехэ hү абаа. Эндэхи түрүү haалишан Н. С. Бурлакова даажа абаhан 35 үнеэдэйнгээ тус бүриhөөнь 1300 шахуу килограмм haанхай.

Иимэ жэшээнүүд бусад фермэнүүдтэшье бии.

Манай фабрика сагаан эдеэнhээ гадна, гол түлэб нугаhанай мяха үйлэдбэрилдэг шэглэлтэй ажахы гээшэ. Жэлдээ 1,2 миллион нугаhа тэжээжэ мяханай комбинадта тушаадаг гэхэ гү, али бүхыдэнь 11,5 мянган центнер шубуунай мяха худалдадагбди. Энэ hалбариhаа нёдондо 800 мянган түхэригэй олзо оруулагдаа hэн.

Мүнөө үнгэрhэн апрель hараhаа эхилжэ, эхэ нугаhадаа үндэгэлүүлжэ, тэдэниинь инкубаторто даруулан, түрүүшын дальбарaануудые абажа захалаа hэмди. Тэрэ гэhээр 160 мянган дальбараа дэгжээжэ, мяханда тушаагаабди. Ондоогоор хэлэбэл, hара бүри хамта 290 центнер шэгнүүртэй нугаhад мяханай комбинадта оруулагдана. Шубуудай эдихэ талха тарян дуталдана, нилээд бэрхэтэй байдал тохёолдоно гэжэ дээрэ хэлээ hэм. Буряадай «Птицепром» трест энэ талаар манда али болохоор туhалха гэжэ яhала оролдоно.

Гадна энэ жэлhээ манай фабрика нугаhадhаа гадна, түрүүшынхиеэ бройлерно тахяа тэжээжэ мяханда тушаадаг болоо. Ушарынь юуб гэхэдэ, нугаhадай дальбараанууд зунhамарай үедэл тэжээгдэжэ мяхан болгогдодог ааб даа. Тиимэhээ үбэлэй сагта шубуушадые ажалаар хангаха, мүн мяха үйлэдбэрилгэеэ, худалдалгаяа үшөө ехэ болгохо зорилготойгоор үнгэрhэн үбэлэй эхээр Загарайн бройлерно фабрикаhаа 80 мянган эмэ тахяа абаа hэмди. Тэдэнээ үндэгэлүүлжэ, инкубаторто дальбараанууд болгоод, энэ жэлэй нэгэдэхи квартал соо 1190 центнер бройлерно тахяагай мяха гүрэндэ тушаагаабди.

Эдэ тоо, баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, манай фабрикын шубуушад hайн шанартай мяха ехээр үйлэдбэрилдэг, худалдадаг болохо талаар яhала оролдолго гаргана.

Гэбэшье энэ hалбаридамнай баhал элдэб бэрхэшээлнүүд ушарна. Томо болоhон нугаhадые мяханай комбинадта саг соонь оруулха аргагүйдэнэбди. Шубуу мяхалха тэндэхи цех манай абаашаhан нугаhадые саг соонь буйлуулжа үрдинэгүй. Тиигэжэ тэжээhэн нугаhадаа болзорhоонь үлүү саг соо байлгажа, тэжээл дэмы гаргашалха баатай болонобди. Мүн энээнhээ уламжалан, хүн

УТАhА ОРЁОГШО

Хяагтын ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикада «Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. 1990 оной эрхим хүдэлмэрилэгшэдэй тоодо 15 хүн ороо. Эдэнэр соохоо утаhа орёогшо Ирина Буруновас нэн түрүүлэн нэрлэмээр юм. Ирина оройдоол гурбадахи жэлээ эндэ хүдэлжэ байбашье, халаанайнгаа нормо 120—130 процент дүүргэнэ.

В. И. Овчинниковада комсомол басаган ажалай hуралсал гараа. Валентина Иннокентьевна 34 жэлдэ фабрикада хүдэлдэг юм. Предприятиин байгуулагдажа эхилhэн үдэрнүүдтэ нишэ ерэhэн болоно бшуу.

Мүнөө В.И. Овчинникова орёолго-нэхэлтын цехэй мастер юм. Хаа-яа болоод лэ өөрынгөө hурагшада тэрэ дутэлдэг, ажал хэрэгээрнь hонирходог, зүбшэл заабари үгэдэг, ойлгуулдаг, дэмжэдэг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. И. Овчинникова Ирина Буруноватай суг.

Е. СУРМАЧАЙ фототекст.

Тарбагатай тосхондо колбаса гаргадаг цех хүдэлгэгдэнэ. Эндэ 15 хүн ажалладаг юм. Цехтэ мастераар Виталий Сергеевич Кабисов хүдэлдэг. Тэрэ эрдэдүйн дээдэ мэргэжэлтэй, Зүүн Сибириин технологическа институдта заочноор hуралсана.

Сонгоогдоhон «озерская», «липецкая» гэжэ сортын колбасануудые, сарделькэнүүдые, мяханай ассорти, воронежско, тамбовско окорок тус цехтэ гаргагдана.

Лаборантка Надежда Бутковская, сонгоогшо Петр Медведев, мяха сабшагшад Александр Фрешкин, Александр Молчанов, хэбшэн Полина Степанова гэгшэд hайнаар хүдэлдэг юм. hара бүри 18 тонно продукци үйлэдбэрилэн гаргаха түсэбөө тэдэнэр үлүүлэн дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Фарш бэлэдхэдэг Надежда Дорофеева; 2. Түрүү хүдэлмэришэн Петр Медведев; 3. Лаборантка Надежда Бутковская.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

ТАРЯАШАДАЙ ЭМХИДХЭЛЭЙ СЪЕЗД

СССР-эй таряашадай эмхидхэлэй съездын hүүлшын үдэр тус холбооной устав тушаа шанга үгэ буляалдаан болоо. Бүхы талаhаань зүбшэн хэлсэhэнэй, заhабаринуудые оруулhанай hүүлдэ СССР-эй Таряашадай холбооной устав баталан абтаба. Уставай проект соо хэлэгдэhэнэй ёhоор, табан жэлдэ нэгэ дахин бэшэ, харин жэл бүри съезд үнгэргэхэ гэжэ шиидхэгдээ.

Таряашадай холбоон хадаа hайн дуранай үндэhөөр колхоз, совхозуудай, хүдөө ажахын бусад предприятинууд болон эмхи зургаануудай, hуралсалай ба эрдэмэй эмхи зургаануудай коллективүүдые нэгэдүүлдэг ниитын-политическэ эмхи болоно гэжэ устав соо хэлэгдэнэ.

Хүдөө ажахыда социально-экономическа ехэ хубилалта хэхын түлөө ниитын хүдэлөө эмхидхэхэ гээшэ тус холбооной зорилго мүн.

Удаань съездын делегадууд хүтэлбэрилхы зургаануудые hунгажа эхилээ. В. А. Стародубцев олонхиин дуугаар СССР-эй Таряашадай холбооной түрүүлэгшээр hунгагдаhан байна.

Съездын хүдэлмэриин түгэсэhэнэй hүүлээр РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ Б. Н. Ельцин делегадуудтай уулзаа.

(ТАСС).

Зурагаал

УТЫНГАА ХАРГЫДА

ОРОЛТО

— Буряадайнгаа уран зохёолшодой шэнэ шэнэ бүтээлнүүдэй номууд болгогдожо хэблэгдээд, типографиин шэрын үшөө хатажа үрдеэгүй шахуу байхадань, уншагшадай дундаhаа хамагhаа урид шахуу танилсан уншадаг, hонирхоhон зохёолнуудыень танилнуудтаа дурадхадаг хүнүүдэй нэгэн байна гээшэб. «Номой магазин» гэhэн автомашинада жолоошоноор хүдэлдэг хүн хадаа шэнэ номууд тухай олоной дунда тобшо тэдыгээр хэлэнэ, хөөрэнэб. Тиимэ хүдэлмэри ябуулха даабари намда үгтэнхэй бэшэ. Гэбэшье холо, ойрын hууриин тосхонуудаар, гүүртэ, отаранuудаар ябахадаа, тэндэ ажаhуудаг хүнүүдээр уулзахадаа, шэнэ номуудай хурянгы удха тэдээндэ хөөрэхэдэ, заабол hонирхон шагнаад, худалдан абаха юм. Урданайхяар хэлэхэ болоо haa, худалдажа ябаhан эд бараагаа харагты, тэрээнтэйм танилсагты, хэрэгтэй haань, абагты гэжэ уряалагшын уялгые дүүргэнэ гээшэ гүб гээд заримдаа өөр тухайгаа hанагшаб,— гэжэ Доржо Дондокович Раднаев ажал тухайгаа хөөрэн, сато-хүлэгэйнгөө жолооень батаар барижа, талын харгыгаар тооhо тотан табилуулна.

Хориин райпогой «Номой магазин» гэhэн наймаанай автомашинын жолоошон Д. Д. Раднаев гээшэмнай буряадайнгаа мүнөө үе сагай мэдээжэ поэдүүд Николай Дамдинов, Дондок Улзытуев, Даша Дамбаев, Лопсон Тапхаев, Мэлс Самбуев, Булат Жанчипов болон бусадай номуудые уншаhан, зарим шүлэгүүдыень сээжээр шахуу мэдэхэ хүн байна.

— Харгын утада гансаараа ябахада, олон бодолдо абтаха юумэлши. Д. Улзытуевай шүлэгүүдэй үгэ дээрэ бэшэгдэhэн «Гүнэсмаа», «Залуушуулай дуун», «Уянгын дуун», «Гунигэ», «Намарай дуун» гэхэ мэтэнүүдэйнь аялга амаа соогоо гүнгэнүүлэн татахашье ушарнууд гарадаг даа. Дондок гээшэмнай ямар бэлигтэй шүлэгшэн байгаа гээшэб!? Шүлэгүүдээ уншажа байхыеньшье хараhан хүм. Дуулахадаашье, уян хоолойтой hэн ха. Бэлигтэй хүн байгаа даа. Сагhаа урид наhа бараhаниинь харамтайл даа,— гэжэ Доржо Дондокович хэлээд, дуугай болон, машинаа жолоодон ябатараа:

Булагай уhандал
Бузаргүй тунгалаг,
Бугын нюдэндэл
Буригүй hайхан лэ
Буряад хэлэмнай,—

гэжэ бэлигтэй поэдэй «Буряад хэлэн» гэhэн шүлэгүүдэй мүрнүүдые өөрын маяг оруулан уншаад, сэдьхэлээ хүдэлэнгээр hэнзаа алдаад, харгын холо руу шэртэн hуугаа hэн.

Буряад хэлэнэймнай хуби заяан, тэрэнэй хүгжэлтэ, бидэниие холон хүдэлхэ залуу үетэн, мүнөө үеын hургуулиин асуудалнууд болон олон тоото холын хараатай гүнзэгы бодолнууд жэирэй жолоошоной hанаае хүлгөөнэ. Тиигэншьегүй яахаб? Үри хүүгэдынь, мүн ашанарынь хүнэй зэргын хүн болохын түлөө үндэhэн түрэл хэлээ гүнзэгы hайнаар мэдэхэ, шудалха зэргэтэй болоно ха юм.

«ШЭНЭ НОМУУДЫЕ АСАРААЛ»

— «Номой магазин» ерээ. Шэнэ номуудые асараа. Манай hургуулиин газаа байна,— гэжэ хүзүүндээ улаан галстугтай, хүхэбтэр хубсаhатай хүбүүн тосхоной үйлсөөр ябаhан эхэнэрнүүдтэ хандан хэлээд, саашаа гүйбэ. Хэбэрынь ном худалдажа абаха мүнгэ гэртэhээ асархаяа шамдаба ха.

— Дондокович ямар номуудые асараабта?

— Михаил Шолоховой «Тихий Дон», Александр Степановай «Порт-Артур», академик Обручевой «В дебрях центральной Азии» гэхэ мэтын номуудые абажа ерээбди,— гэжэ Доржо Раднаев ном худалдан абахаяа ерэгшэдэй нэгэндэ харюусаба.

— Тээмэндэ районой түбэй магазинhаа тэрэниетнай абаа hэмди. Буряадаймнай уран зохёолшодой юумэнүүд бии гү?

— Владимир Петонов, Андрей Румянцев, Ц-Д. Хамаев, С. Ангабаев гэгшэдэй, тиихэдэ «Дуулая, нүхэд!» гэhэн Юрий Ирдынеевэй дуунуудай ном гэхэ мэтэ бии.

— О-о! «Дуулая, нүхэд!» гээшыень үгы! «Арадай баатар Гэсэр» бии гү? Хамаевай «Хэзээ ногоон» гэжэ роман харагданагүй гү? Хэжэнгэдэ нэгэ айлайда уншаа hэм. hонин лэ байгаа hэн...

— Дуунуудай ном «Арадай баатар Гэсэр» хоёроо абыт, hаяын үдэрнүүдтэ Улаан-Үдэ ошохоб. Тиихэдээ Ц-Д. Хамаевай ном hурагшалуужаб. Асаржаб гэжэ найдуулнагүйб. Тэрэ номтнай долоон жэлэй саада hээ орой мянган хэhэгээр хэблэгдэжэ гаргагдаhан, мүнөө хоморой хомор болонхой.

— «Хэзээ ногоон» соотнай юун тухай хэлэгдэдэг юм бэ? — гээд хэншьеб асууба.

— Үйлэ хэрэгүүдынь Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай ба тэрэнэй hүүлээр хүдөө нютагуудай нэгэндэ болоно. Амгалан тайбан ажабайдалай амжалтатайгаар эхилhые автор яhала зохидоор харуулаа. Инаг дуранай халуун амисхаалые үнэншэмэ зүбөөр харуулаа,— гэжэ жолоошон Раднаев асаржа ерэhэн номуудаа тарааха зуураа уран зохёолшо Ц.-Д. Хамаевай ном тухай hонирхолтой хөөрөө хэбэ.

— Нютагаймнай поэт Эрдэни Дугаровай номууд бии гү?

— Үгы даа. «Детская литература» гэhэн Москва хотын хэблэлдэ гараhан номынь унинэй дууhашоо. Баhал олохонь бэрхэтэй.

— Илья Черновой «Семейщина», Цыденжаб Жимбиевэй «Урасхал», Михаил Жигжитовэй «Сагаан тахяа жэл» гэhэн номууд үгыл ааб даа,— гэжэ hамгадай нэгэн асууба.

— Эдэ авторнуудайтнай номууд магазинай тагууд дээрэ ехэшье үни хэбтэжэ байдаггүй. Мүн тиихэдэ Буряадаймнай мэдээжэ зохёолшодой номууд үсөөн тоотойгоор хэблэгдэнэ,— гэжэ Доржо Дондокович хэлэбэ.

— Республикымнай номой хэблэл үшөөл хуушанайхяараа, хүгжэлтын зогсонги үе сагайхяараа ажаллаhаар ха. Үндэhэн хэлэн дээрэмнай хэблэгдэhэн номуудай үсөөн тоотойнь гайхалтай. Михаил Батоинай «Хангайн гуранай харайса» наймаанда гаража байна гэжэ дуулаад, бэдэрээд, олоогүй hэм,— гэжэ Булам hууринай соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэ Даша-Дондок Дамбаев хэлэбэ.

— Али партиимнай обком хамаг юумэндэ хам оролсоод лэ, буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэhэн номуудые мянганhаа үлүүгээр бү гаргагты гэдэг юм гү? Гайхалтай!! Хэдэн жэлэй саада тээ Хори тосхоной номой магазин соо уран зохёолшодтой үнгэргэгдэhэн уулзалгын үедэ иимэрхүү хөөрэлдөө шагнаа hэм,— гэжэ Дамбаевай хөөрөө механизатор Ширапов үргэлжэлүүлбэ.

— Манай Булам тосхоной тэр бүлэнүүд буряад хэлэн дээрэ бэшэгдэhэн олон номуудтай. Тэдэнээ шэмэг болгон, таг дээрэ табижа байнгүй, бээ бээдээ дамжуулан уншадаг болоё. Тиигээ haa, ехэ hайн бэлэй,— гэжэ тэндэхи библиотекые даагша Лидия Гынденова хэлэбэ.

Буламай зондо гушаад шахуу ном худалдан тараагаад, удаань Ашанга, Амгаланта, Зүүн-Хуурай, Хүтэл-Нуур гэhэн нютагуудаар тэндэхи отара, гүүртэнүүдээр жолоошон Раднаевай тэрэ үдэрэй харгы зам үргэлжэлбэ.

— Иигэжэл үдэр бүхэндэ талын харгыда ябажал байдаг ажалтай хүм даа. Зондо шэнэ номуудые асаржа, тэдэнэй зүрхэ сэдьхэл баясуулжа ябахадаа, ямаршьеб дулаан мэдэрэл сэдьхэлдэм түрэдэг,— гэжэ Доржо Раднаев хөөрэнэ. Тэрэ үндэр мэдэрэлынь бууралтажа ябаhан ээнээ дулаахан ульhааraa жэгнэнэ ёhотой даа.

НҮХЭДЭЙНЬ СЭГНЭЛТЭ

— Манайтнай Доржо Раднаев айл аймаг соогоо мэдээжэ болоhон дүршэлтэй жолоошон гээшэ ааб даа. Даажа абаhан автомашинадаа нарин нягтаар хандадаг, залуушуулда заатал haa туhалха гэжэ оролдодог,— гээд, автобаазын ахамад инженер Сергей Щербаков гартаа барижа байhан саарhануудые столой хүнды соо хэхэ зуураа дуугараад,— Сугтаа хүдэлдэг нүхэдhөөнь асуухадатнай болохо. Битнай эндэ тиимэшье үнинэй хүдэлнэгүйб. Сэрэгэй училищи дүүргээд, Афганистанда Олег ахатаяа алба хэжэ ябаhанаа, нёдондо жэлдэ нютагаа бусаа хүм. Мүнөө эндэ хүдэлнэб. Гэбэшье Доржо Дондоковичтой үнинэй танилби,— гэжэ тэрэ намда ойлгуулба.

— Раднаев Доржотнай манай гаражай үнинэй жолоошон. Эндэ 1962 онhоо хүдэлнэ. Харин hүүлэйнь арбаад жэлэй хугасаа соо таhалгаряагүй нүүдэл «Номой магазинай» жолоошоноор ажаллана. Мүнөө тэрэнэй жолоододог «ГАЗ-52» машина наймадахи жэлээ ашаглагдажа ябана. Гэбэшье бүрин бүтэн зандаа,— гэжэ Егор Климович Колесников — нэгэдэхи классай жолоошон Раднаев тухай магтан хэлэбэ.

— Доржо тухай бишье hайн hайхан үгэнүүдые хэлэхэ байнаб. Тэрэнэй машинамни эбдэрбэ, иишэ тиишээ ошохо аргамнигүй, гээд хэлэжэ байхыень нэгэтэшье дуулаагүйб,— гэжэ ашаанай машинын жолоошон Николай Объедков хөөрэнэ.

— Автомашинануудай жолоошодой хэлэhэн эдэ үгэнүүдые, нүхэртөө тэдэнэй үгэhэн сэгнэлтые тон зүб гэжэ тоолоноб. Доржо Раднаевич «Харгы замда усал аюулгүйгөөр ябаhанай түлөө», мүн «Совет худалдаа наймаанай отличник» гэhэн тэмдэгүүдээр шагнагданхай юм,— гэжэ райпогой номой талаар товаровед Татьяна Сидоровна Капорская хэлэнэ.

Д. Д. Раднаев наhанайнгаа нүхэр Надежда Цыреновна Дашиеватай сугтаа табан басагадаа эбтэй эетэйгээр хүмүүжүүлэн, томонууд болгожо байна. Тэдэнэйнь гурбаниинь өөр өөрын мэргэжэлтэй боложо, арадай ажахын элдэб hалбаринууд дээрэ хүдэлнэ. Заахан хоёрынь нютагайнгаа дунда hургуулида hурана.

Жолоошон Доржо Дондокович Раднаев үдэр бүриингөө хүдэлмэреэр хэды олон хүнэй зүрхэ сэдьхэлдэ баяр, үндэр бодол түрүүлнэ гээшэб?! Тэрэнэй шэнэ номуудые асаржа ерэхыень хүлеэгшэд утынгаа харгыда hайн hайхан ябахыень ходо үреэнэ ёhотой даа.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

[Б]УРЯАДАЙ АССР-эй [МИ]НИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

ябуулагданагүй гэжэ Министрнүүдэй Совет тэмдэглэбэ.

Городоо өөһэдөө хүтэлбэрилхэ юрэнхы концепци мүнөө дээрэ тодорхойлогдоогүй байһаар. Эдэ бүхы хүдэлмэриие мүнгэ зөөреэр хангаха асуудал шиидхэгдээгүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Городской Соведэй гүйсэдком заседани дээрэ тус асуудал хаража үзөөгүй, Соведэй саг үргэлжын комиссинууд хабаадуулагдаагүй.

Социальна асуудалнуудые шиидхэхэ, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, предприятинууд, организацинуудай хоорондо хоёр талын харилсаануудые тогтоохо хэрэгтэ гүйсэдком городой эрдэмтэдэй хүсые хэрэглэжэ шаданагүй.

Городоо өөһэдыгөө хүтэлбэрилхэ, өөһэдыгөө өөһэдынгөө олоһон мүнгөөр хангаха ёһо гуримда орохо талаар бэлэдхэлэй хүдэлмэри городской Соведэй гүйсэдком хангалтагүйгөөр ябуулжа байна гэжэ Министрнүүдэй Соает тэмдэглэбэ.

Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. Ф. Абрамовай элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ Улаан-Үдын городской Соведэй түрүүлэгшэ В. К. Кукшинов, «Бурятглавснаб» нэгэдэлэй генеральна директор Ц. Д. Цыбикжапов, Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссиин түрүүлэгшэ Н. П. Быков, Советскэ районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Е. М. Егоров, республикын финансын министр М. Г. Намсараев, республикын Госпланай түрүүлэгшэ Л. П. Табалаев, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор В. К. Агалов, Е. А. Тарасюк, үйлэдбэриин «Забайкаллес» нэгэдэлэй генеральна директор В. Я. Кокин, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министрэй орлогшо В. С. Исаков болон бусад хабаадажа, һанамжа дурадхалнуудаа хэлэһэн байна. Үгэ хэлэгшэд өөһэдыгөө хүтэлбэрилхэ, өөһэдөө өөһэдынгөө олоһон мүнгөөр хангаха талаар бэлэдхэлэй хүдэлмэри хурдадхаха хэрэгтэй гэжэ тэмдэглээ.

Министрнүүдэй Соведэй заседани дээрэ хоёрдохи асуудалаар—олзо багатай, гарза ехэтэй ажахынуудай экономикые һайжаруулха тухай асуудалаар Бурятскагропромсоюзай түрүүлэгшын орлогшо А. А. Ентаев элидхэбэ.

Тус асуудалаар Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй аграрна таһагые даагша В. Б. Умхеев, «Үдэ» гэжэ агрофирмын нэгэдэлэй ПЭО-гой начальник К. Н. Бадуев Бурятскагропромсоюзай түрүүлэгшын орлогшонор А. Я. Разуваев, Н. И. Кузнецов, болон бусад һанамжа, дурадхалнуудаа хэлэһэн байна.

Республикын агропромышленна комплекс колхоз, совхозуудай, тэдэниие хангадаг предприятинууд ба эмхинүүдэй экономикые һайжаруулха талаар зохихо хэмжээнүүдые абана. Ажахынуудые олзотой болгохо, гарзада оролгые усадхаха талаар оролдолго гаргаһанай ашаар ажахынуудай финансын байдал һайжараа. 1985—1989 онуудта ажахынуудай олзо оршо 73 процентээр ургаа, ехэ гарзатай ажахынуудай тоо 78-һаа 38 хүрэтэр доошолһон байна.

Агропромсоюзай коллегиин заседанинууд дээрэ 1988—1989 онуудта олзо багатай, ехэ гарзатай ажахынуудай байдал 9 дахин зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Тиихэдэ Бурятскагропромсоюз ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд ба мэргэжэлтэдэй семинарнуудые үнгэргэжэ, түрүү дүй дүршэл, өөһэдыгөө өөһэдынгөө олоһон мүнгөөр хангаха асуудалнуудые шудалга.

Мэргэжэлтэд районуудта ошожо, ажахынуудта туһаламжа хүргэдэг байна. Арендэ, хамтын подряд, абаһан продукциин хэмжээгээр салин хүлһэ түлэхэ гурим хүдөө нютагуудта нэбтэрүүлэгдэнэ.

Гэхэтэй хамта бага олзотой, ехэ гарзатай ажахынуудай экономикые һайжаруулха талаар абтадаг хэмжээнүүд үшөөл һайн гэхын аргагүй. Хүдөө ажахын зарим хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд ажахынуудай экономикые һайжаруулха асуудалда анхаралаа багаар хандуулжа, гүрэнһөө туһаламжа хүлеэгээд байдаг болонхой. Энээнһээ уламжалан, Бурятскагропромсоюзай предприятинуудай 10 процентнь 1989 ониие 5,3 миллион түхэриг гарзатайгаар түгэсхэһэн байба.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет дээрэ бага олзотой ажахынуудай экономикые һайжаруулха тухай асуудалаар шанга хөөрэлдөөн болоо. Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **В. Б. Саганов** заседаниие хүтэлбэрилжэ, зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар дэлгэрэнгы тобшололнуудые хээ.

МАНАЙ АЙЛШАН—МОНГОЛ ШҮЛЭГШЭН

Монголой Арадай Республикын Уран зохёолшодой холбооной литературна жасые зонхилогшо, поэт Самдангийн Долд һаяхан Буряад ороно айлшалжа ерэбэ.

Поэт Долд хадаа 1934 ондо түрэһэн юм. Советскэ Союзда һуража, сэрэгэй училищи Ульяновск хотодо дүүргэһэн байха.

1957 онһоо хойшо шүлэг, дуу бэшэжэ эхилһэн юм. Тэрэнэй номуудынь монгол уншагшадта нилээд мэдээжэ болонхой, бэшэһэн дуунуудынь үргэн олон хүн зоной дунда таранхай.

Мүнөө тэрэнэй «Хүлэг» гэжэ һүүлшын номһоо хэдэн шүлэгүүдые уншагшадай анхаралда табинабди.

С. ДОЛД

АЛТАН ГУБИ

Буурал губиие мүнөө
харахадаа,
Буржагархан ногооень
үзэхэдөө,
Уулын хангайе һанаандаа
оруулнаб,
Дуулим зэрэлгээндэнь
уярнаб.

Хандагайн һүрэг гэжэ
эндүүрһэмни,
Ханхар томо тэмээд
Хабатай дорюунаар
Хараанни холо руу гэшхэлээ.

Халуун губиин наран
Хажуудам мэтэ ойром—
Хайра гамгай шаража,
Харашагүй хурсаар
энеэбхилээ.

Амитан бүхэнэй зол
бадараажа,
«Алтан» гэһэн нэрээ
ялараажа,
Манхан ехэ губи урдам
Анхан сагһаа долгилон
байна лэ.

Зээрэн һүрэгэй
Зэбэдэл түргэн зуралзадаг
Уужам энэ дайдада—
Аажам, амгалан тайбан лэ.

Уудам тэнгэри дороо
Уһа голнуудынь—мүнгэн,
мүнгэн.

Алтан шара элһэн далайе
Али болохо эрэлхэгээр
һэтэлэн гаража ерэхэдээ,
һэрюухэн һэбшээ асарнал
хүнгэн.

Хуудам, хооһон гээд,
Худалаар нэрлэдэг
губиием.

Тэндэхи сэсэг нэгэш
харабал,
Тэһэ баясан хүхихэш.
Тэмээн жэнгэй утада
гарабал,
Тэнгэриин сэнхирые
шэртэхэш.

Губи талын улаалзайн
Гунхан һайханаар
хэнзэлдэгыень—
Алаг нюдэндэм ягаарһан
Аглаг нэгэ диваажан,
Агуу байгаалиин урлал,
Амита дэлхэйн дурлал!
Алтан губи, шамайгаа
Арюун һанаан соогоо
Хадагалжа, гамнажа,
Хаанашье би ябалайб!

ЗҮРХЭНЭЙМ ЭРДЭНИ

Үлгэн дэлхэйн үнгэтэй
гэбэл,
Үеын шимни зангаараа
байнаш
Үеын шинним дурлал гэбэл,
Үнэн зүрхэнэй инаглал
байна.

Ай, хөө, зүрхэнэйм
эрдэни.
Ай даа, зүүдэмни
алдагдаа.
Замбида үгтэһэн азамни—
Заяанайм инаг шилши даа.
Үйлэтэ дэлхэй үйлөөроо
гэбэл,
Үнэн лэ даа шамтай
ушараашам.
Зүрхэндэм хайратай шимни
гэбэл,
Зүбхэн жаргални энэл
байшоо.
Ай, хөө, зүрхэнэйм
эрдэни,
Ай даа, зүүдэмни
алдагдаа.
Замбида үгтэһэн азамни—
Заяанайм инаг шилши даа.
Нарата дэлхэй наһаараа
гэбэл,
Намай, шамай тэнжээн
байн.
Эбэл эбэлдээ жаргаха
гэбэл,
Эжэл гансамни энэл байн.
Ай, хөө, зүрхэнэйм
эрдэни,
Ай даа, зүүдэмни
алдагдаа.
Замбида үгтэһэн азамни—
Заяанайм инаг шилши даа.

ЭХЭНЭР ХҮНЭЙ НЭГЭНБИ

Эмэгтэй хүнэй ухаакай
шэдеэр,
Энгэр дэгэлэй тобшохон
мэтээр
Эжын заяа түшэхэ хубитай
Энгүй дэлхэйн эхэнэрэй
нэгэнби.
Эрэгтэй хүнэй дурлал
буляажа,
Энээхэн гэрэй галые
бадараажа,
Үлгын дууе гүнгэнэхэ
азатай
Үлгэн дэлхэйн эхэнэрэй
нэгэнби.

Хамаг үедөө дамжаха
үреэлээр
Хатан зоригоо хангайдаа
үлөөжэ,
Монгол ёһоёо үргэхэ
ушартай
Молор юртэмсын эхэнэрэй
нэгэнби.
Эмэгтэй хүнэй нимгэн
мэдэрэлээр
Эгтээ орёохон дэлхэйе
сагааруулха
Ухаанай гэрэлээр гиигүүлхэ
Уяхан сэдьхэлтэй
эхэнэрэй нэгэнби.

СЭДЬХЭЛЭЙ ДУУН

Аянай шубууд эрьен ерэхэдээ—
Аглаг хангайдаа арюун үлгытэй.
Алаг улаан зүрхэнэй дураар
Алгадгүй иигэжэ ушардаг
Амидын оршолон, буян гэжэ бии.
Хари газарта шамайгаа үдэшэжэ байнаб:
Хайрата гансамни, һайн ябаад ерээрэй.
Энээхэн дэлхэйш олон үнгэтэй, айнаб,
Энхэргэн дураяа хадагалжа ябаад ерээрэй.
Эжын басаганай энгэр зоолэхэн,
Эдирхэн сэдьхэлынь уян даа, гэнэхэн.
Ээлдэр бүсгын мойл хара нюдэн
Энэ наһандаа нулимса бү дуһаар лэ.
Хари газарта шамайгаа үдэшэжэ байнаб:
Хайрата гансамни, һайн ябаад ерээрэй.
Энээхэн дэлхэйш олон үнгэтэй, айнаб,
Энхэргэн дураяа хадагалжа ябаад ерээрэй.
Сэсэгээр ерээн энэ талаар дүүрэн
Сэнгэхэ аза хэндэшье болохо.
Басагадай һайханаар бахархаха эрэшүүл
Баһаш олон түс хизаарта олдохо.
Хари газарта шамайгаа үдэшэжэ байнаб:
Хайрата гансамни, һайн ябаад ерээрэй.
Энээхэн дэлхэйш олон үнгэтэй, айнаб,
Энхэргэн дураяа хадагалжа ябаад ерээрэй.

ШИНИИ, МИНИИ ОДОД

Үүрэй Солбониие
Үндэрэйм, минии одон
гэжэ
Үглөөгүүр шинии хэлэхэдэ,
Үдэшын бүрүүлэй
Түрүүшын мүшэниие
Үнэн лэ минии гэжэ
Үнил харюусаһанаа
һананалби.
Үдхэн манатай
Үдэшэ шамдаа ерээд,
Тэрээхэн сэргэдэш
бууххадам,
Тэнгэриин торгон хаяада
Түрүүшын мүшэн ялалзана.
Үргэһэ нойрыем
Үрдижэ сэлмээһэн
Үүрэй толоноор
Үнжэгэн шамһаа
мордоходом,
Бүүр-түүртэ
Бүүргээ барин ябахадам,
Үүрэй Солбон
Үндэр дээрэ наадана.
Энгэртэ огторгойн хоёр
ододые
Энэ наһандаа
Энхэрэн һанажа
ябадагнай—
Эреэхэн замби дэлхэйн
Элдин жаргалые амсалган
лэ,
Тэд мүнөө
Тэнгэриин хоёр ододтол
Хэзээдэш,
Хэдышье нэгэ сагта
Харалсаха,
Ханилха аргагүй ябаашье
һаа,
Өөдэ уруу мушхарһан
Өөрын зүргэнүүдээр
алхалха
Уйдхартайш, баяртайш,
Үдхатайш аза талаан
Ушараал даа бидэ хоёртэ.
Амидаралтын нэгэ замаар
Ами нэгэтэй ши бидэ
хоёр—
Хорвоо дэлхэйдэ—хоёр
одод—
Хоёр ондоо нэрэтэйшье
һаа,
Үүрэй толоноор яларжа,
Үдэшын бараанаар
бадаржа,
Үндэр тэнгэриһээ
Үлгэн жаргалаа сахиһан
Нарин аад,
Найдамтай харуул болоно
бэшэ аалди!

Г. ДАШАБЫЛОВ буряадшалба.

Манай хөөрэлдөөн

УЛААН-ҮДЫНХИДЫЕ БАЯСУУЛНА

Циркын майханай хэдэн үүдээр харагшад олоороо гарана. Тэдэнэй олонхид-үхибүүд. Энэньшье гайхалгүй. Цирк нэн түрүүн багашуулые угаа һонирхуулдаг гээшэ. Хоёр часай турша соо элдэб гайхамаар зүйлнүүдые хаража, айхабтараар хүхиһэн, баясаһан хүбүүд, басагад үрдилдэжэ байгаад һанамжануудаараа хубаалдаха юм.

— Эжы, хожом үшөө дахин ерэжэ, цирк харуужабди, зай гү?—гэжэ дүрбэ-таба наһатай нэгэ басаганай хэлэхые дуулабаб.

— Зай, зай, заатагүй ерэхэбди. Тиигэбэл, биледээ мүнөө абаха байгаабди,—гэжэ басаганай эжы харюусаад, тэдэнэр касса тээшэ ошобо. Кассын үүдэндэ зон олооро обоорожо байгаа һэн.

Би циркын директорые бараалхахаяа ярабаб. Тэрэ хүн, тушаан болоходо, сүлөөтэй байжа, бидэ зохидоор хөөрэлдэбэбди.

Циркын директор А. А. Холмский минии хэдэн асуудалда дуратайгаар харюусаба.

— Хүтэлбэрилдэг коллектив тухайгаа тобшохоноор дуулгыт.

— Москвагай 4-дэхи нүүдэл, «Спутник» гэжэ циркые би хүтэлбэрилдэг гээшэб. Өөр тухайгаа хэдэн үгэ. Театральна искусствын институт Москвада дүүргээд, арбаад жэл соо циркын артистаар хүдэлөө һэм. Удаань захиргаанай хүдэлмэридэ ажаллахаар уригдааб. Коллектив тушаа хэлэбэл иимэ. Хүхюу зугаа дэлгэдэг хүмнай-клоун Юрий Карашкевич гээшэ. Ольга басагантаяа сугтаа тэрэ номернуудаа харуулдаг юм. Саашань манай эди шэдитэ артист —йог Валерий Звягиниие нэрлэе. Шэлэй түгдэрхэйнүүд дээрэ нюсэгэн бэеэрээ хэбтэхыень хаража, гайхаа ёһотойт даа. Аяар дээрэ, майханай үhээдэ элдэб зүйлнүүдые харуулдаг эрэлхэг басаганай —агаарай гимнасткануд эгэшэ дүү Шляковануд гээшэ. Тэрэшэлэн эквилибристнүүд Наливайкинуудые, эксцентригүүд Владимир, Галина Пушкарёвтониие, жонглёрнууд Александр, Елена Конобиевскинтэниие, хүсэтэ жонглёр Аркадий Новагые нэрлэебди. һургамал ноохойнуудтай, һармагшангуудтай ...һонин программа харуулжа, багашуулые баясуулдаг артистнар гэхэдэ, Людмила Антонова хоёр басагадаараа болоно.

— Улаан-Үдэдэ байха үедөө хараһан үзэһэн тухайгаа һанамжаяа хэлыт.

— Циркыемнай олоороо хаража байһандань, танай хотынхидта ехэ баяраа мэдүүлнэб. Искусствада дуратай зон гэжэ абаһаар ойлгохоор. Тиимэһээ эндэ өөрынгөө цирк бии болгохо тухай бодомжолбол, һайн һэн. Сүлөөтэй сагтаа Ивалгын дасан ошожо хараад, одоол гайхалаа барааб-ди, һүгэдөөбди. Үшөө Байгал дээрэ амараа һэмди.

Концертнүүдээ харуулхынгаа хажуугаар һайн дуранай, энэрхы сэдьхэлэй хэмжээ ябуулгануудта хабаадалсаха ехэ хүсэлэнтэйбди. Зүгөөр энэ талаар урилга дурадхалнуудые балай абанагүйбди. Өөһэдынгөө үүсхэлээр Дээдэ-Онгостой ошожо, хүүгэдэй гэртэ үншэн үхибүүдтэй уулзаабабди, бэе бэедээ концерт харуулжа урмашаабди. Гадна хүдөө нютагуудаар ябаа һаа, ехэ дуратайбди. һаяхан Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ,— Социалис Ажалай Герой нүхэр Калашниковһаа урилга абанхайбди.

— Нүүдэл циркынтнай саашанхи харгы зам хайшаа шэглэхэнь гээшэб!

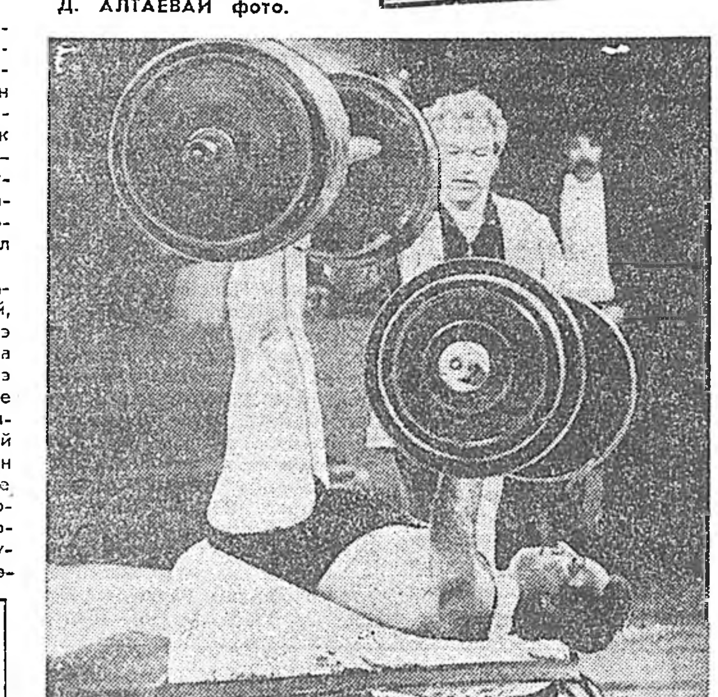
— Эндэһээ, гараад, Абакан хотодо тогтохобди. Тэндэ һара тухай байгаад, саашаа Усть-Каменогорск орохобди. Тэндэһээ Волгоград шадар оршодог Камышин хото нүүхэбди. Энэ хотодо сезоноо түгэсхэхөөр түсэблэнхэйбди.

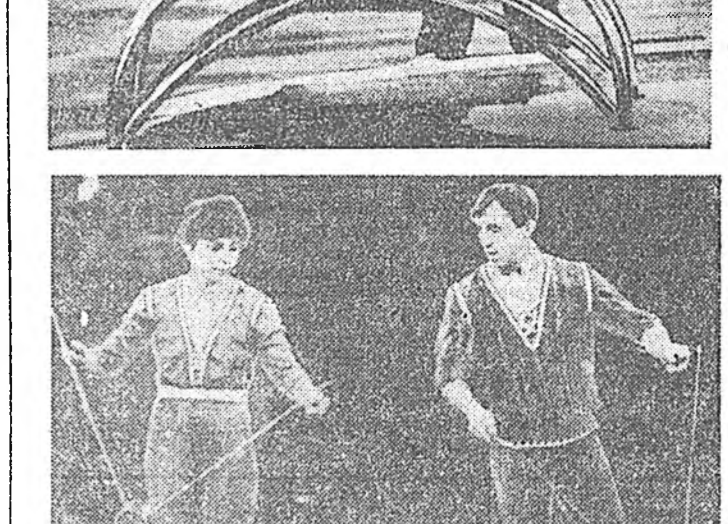
— Саашанхи харгыдатнай амжалтануудые хүсэе.

Д. ДАМБАЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. А. Новак хүсэ шадалаа харуулна. 2. Жонглёрнууд Александр, Елена Конобкевскинтэн.

Д. АЛТАЕВАЙ фото.

ДЕКАБРИСТНУУДТА ЗОРЮУЛАГДАА

Сенадай талмай дээрэ декабристнуудай буһалгаанай 165 жэлэй ойдо зорюулагдаһан «Россида үнэн сэхэ хүбүүд» гэжэ нэрлэгдэһэн республиканска литературна һайндэртэ, манай районой «Младое племя» гэһэн команда хабаадалсаба.

һайндэр Новоселенгинск һууринда, Гусиноозёрск хотодо үнгэргэгдэжэ, олон зоной анхарал татаһан байха юм.

Декабристнуудай мемориальна комплексын дэргэдэ үнгэргэгдэһэн ёһолол мартагдашагүй байба. Н. Бестужевай, К. Торсоной болон тэдэнэй дүтэ ойрын хүнүүдэй хүүрнүүдэл [illegible] хүүлдэ байһан гренадерска полкын сэрэгшэдэй хубсаһа үмдэһэн хүбүүд хүгжэмэй эзлгэ доро айлшадаа угтажа абаба.

Эндэ сугларһан үхибүүд литературын, искусствын, хизаар ороноо шэнжэлгын, номдо дуратайшуулай, мүн бусадшье творческо секцинүүдэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаба.

«Младое племя» гэһэн команда Эрхүүдэ болохо зональна һайндэртэ хабаадаха эрхэдэ хүртэбэ.

Н. ДАШЕЕВА.

Хубилган шэнэдхэлгын национальна талань

НЕМЕЦ РЕСПУБЛИКА ДАХИН БИИ БОЛОХО ГҮ?

Арбан наймадахи зуун жэлэй тэн багта Волго дээрэ түрүүшын немец сэлеэнүүд бии болоо һэн. Миллион хүн зонтой мүнөөнэй Саратовта тиихэдэ хоёр мянган хүн ажаһуудаг байгаа. Он жэлнүүдэй үнгэрхэдэ России немецүүдэй колонинууд эндэ түбхинэжэ һууринжаа. Агуу ехэ Октябриин һүүлээр тэдэнэр өөһэдынгөө ажалай коммунэ, харин 1924 ондо Поволжиин немецүүдэй Автономито Совет Социалис Республика (АССР). байгуулһан. Тэрэнь 1941 он хүрэтэр байһан юм.

Теэд эдэ бүгэдэ тухай наһатай болоһон хойноо мэдэжэ абаа һэм. Акмолинска областьдо (мүнөөнэй Целиноградска) талын дундахи горхоной эрье дээрэ балшар бага наһам үнгэрһэн юм. Тоонто нютагһаа, Волго дээрэхи Унтервальден гэжэ үзэмжэтэ һайхан тосхонһоо (мүнөө Саратовска областиин Подлесное тосхон) сүлүүлээд, минии хүгшэн аба төөдэй хоёрни, түрэлхидни, ахамни, бусадшье түрэлхиднай Казахстанда нүүлгэгдэһэн байгаа гэжэ намда хэлэдэг һэн. Гансашье зуугаад мянган немецүүдые бэшэ, мүн хальмагуудые, Крымэй татаарнуудые, чеченецүүдые, ингушуудые, карачаевцуудые, балкарецуудые иимэ хуби заяан дайраа гэжэ һүүлдэ мэдээ һэм.

Сталинай үедэ ороной зүүн нютагууд руу нүүлгэгдэжэ түбхинэһэн арадуудай олонхинь Эхэ ороноо үнидэ бусанхай. Элинсэг хулинсагуудайнгаа гуламтануудта бусахадань хэзээ туһалха хаб гэжэ совет немецүүд, Крымэй татаарнууд, совет корецүүд, грекүүд болон турогууд-месхетинецүүд урдынхяараал хүлеэһэн зандаа.

Мүнөө үедэ Казахстанда совет бүхы немецүүдэй хахад тухайтай хубинь (2,2 миллионһоо нэгэ миллиониинь) ажаһуудаг юм. Республикын зарим областьнуудта ажаһуудаг хүнүүдэй 10—12 процентнь немецүүд болодог. Тэдэнэр олонхи ушарнуудта бардам һайн ажаһуудаг, газар дээрэ ажаллажа шададаг байһаараа суурхадаг юм. Олохон немец ажахынууд район, область дотороо түрүү зэргэдэ ябадаг. Жэшээнь, Социалис Ажалай Герой Я. Г. Герингын олон жэлнүүдтэ толгойлһон «30 лет Казахстана» колхоз үргэнөөр мэдээжэ. Тус ажахы ган гасуурта ородог газарта оршодог байгаашье һаа, амжалтатайгаар хүдэлдэг юм. Эндэ болбосон түхэлтэй гэрнүүд баригданхай, үйлсэнүүдынь асфальтаар хушагданхай, бетонно ба асфальтова заводуудтай. Ан үсхэбэрилгын фермэ, малай үүлтэр һайжаруулха түб бии. Ажахы олон миллион түхэригэй олзо доход абадаг, ажалшадайнь салин хүлһэн һайн. Өөһэдын зоопарктай юм. Үшөө юун хэрэгтэй юм гэжэ һанахаар?!

Харин 1988 ондо СССР-һээ 50 мянган немецүүд, 1989 ондо 100 мянга шахуу немецүүд ФРГ руу нүүжэ ошоһон байна. 1990 ондо бүри олон немецүүд нүүжэ ошохоор багсаагдана. Ямар шалтагаанууд дээрэһээ иимэ ябадал үзэгдэнэб гэбэл, үнэн зүб байдалые һэргээхэ хэрэг унжагайрна, үндэһэ яһанай шэнжээр хардаха гүрдэхэ ябадалые, лагерьнуудые, ажалай армиие аха үеын совет немецүүдэй түлөөлэгшэд мартаагүй.

Тиин мүнөөшье немец үндэһэ яһатанай ажабайдалда шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон .Түрэл хэлэеэ, арадайнгаа соёл болбосорол алдаха аюул ехэ болоно.

Совет немецүүдэй үндэһэн соёлой эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хангахын тула орон дотор юуншье хэгдэнэгүй гэжэ хэлэгдэнэ бэшэ. Жэшээнь, манай Казахстанда республикын Уран зохёолшодой холбооной дэргэдэ немец совет литературын талаар комисси хүдэлдэг. Казахстанай Уран зохёолшодой холбооной гэшүүд болохо 12 литераторнууд тэрээндэ оролсодог. Тэдэнэр жэлдэ 20 мянган хэблэлэй хуудаһан хүрэтэр номуудые хэблүүлхэ аргатай юм. Теэд уншагшадайнь тоо үсөөрнэ. Ондоо хэлэтэй үндэһэ яһатанай дунда хүн болоһон залуушуул түрэл хэлэеэ муу мэдэдэг. 1941 онһоо орон дотор нэгэшье немец һургуули үлөөгүй юм. һүүлдэ юрын һургуулинуудта немец хэлэ заадаг болоходонь, һанаанда хүрэмөөр үрэ дүнгүүд түйлагдаагүй. һургуулида абаһан эрдэм мэдэсэ батадхаха арга боломжо залуушуулда үгы бшуу. Казахстанда немец хэлэн дээрэ үдэр бүри «Фройндшафт» газетэ гарадаг, теэд тэрэнэй уншагшад жэлһээ жэлдэ улам үсөөрнэ.

Республикада Немец драмын театр хүдэлдэг. Тэрэнэй зүжэгүүд немец хэлэн дээрэ табигдадаг юм. Немец классикын зохёолнууд, мүн тэрэшэлэн немец совет драматургнуудай зохёолнууд репертуартань оруулагдадаг. Жэшээнь, «Зуун жэлнүүдэй долгин дээрэ», «Хүнүүд ба хуби заяанууд» гэһэн В. К. Гейнцын түүхэтэ драманууд Росси руу немецүүдые нүүлгэхэ тухай хоёр дуугаар Екатеринын манифестые гаргаһан сагһаа эхилээд, мүнөөдэр хүрэтэр байдал харуулагдана. Теэд театрта шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон. Ороной уужам ехэ дайдаар совет немецүүдэй тарашанхай тулань коллективын жэлэй эхэнхи хубинь гастрольдо ябадаг. Мэргэжэл шадабаритай режиссёрнууд үгы. Совет эрхэ байдалда бии болоһон үндэһэн дуунай ба хатарай ёһо заншалнуудые сахижа ябадаг аха үеын түлөөлэгшэд үшөө амиды мэндэ юм. һүүлэй жэлнүүдтэ залуушуул эдэ ёһо заншалнуудые һэргээжэ эхилээ. Тиигэжэ Казахстанай олохон хото городууд болон һуурин тосхонуудта һайн дуранай ансамбльнууд бии болоһон гү ,али һэргээгдэһэн байна. Карагандинска областиин «Урожайный» совхозһоо немец аман зохёолой «Эрбе» болон «30 лет Казахстана» колхозһоо «Эренгольд» гэһэн коллективүүд республикаһаа холо гадуур мэдээжэ болонхой.

Арадай өөрын шанартай соёл болбосорол һэргээгдэнэ, хүнүүд тэрээгээр бүри ехээр һонирходог болоо. Гэбэшье дайнай урдахи жэлнүүдтэ гансал Поволжиин немецүүдэй АССР-тэ дүрбэн үндэһэн театр хүдэлдэг, республикада гарадаг 38 газетын 21-ниинь немец хэлэн дээрэ хэблэгдэдэг байһан гэжэ һануулангүй байха аргагүйб. Нютагай радио-дамжуулгануудай 80 хүрэтэр процентнь немец хэлэн дээрэ хэгдэдэг, 200 хүрэтэр номууд нэгэ миллион хэһэгээр барлагдадаг байһан. 100 мянга гаран һурагшад түрэл хэлэн дээрэ һурадаг һэн. Совет немецүүд эдэ бүгэдые мартаагүй. Өөһэдынгөө байдалые өөһэдөө тодорхойлхо эрхыень мэдэрхэ, Поволжидо Немец автономито республика байгуулха эрилтэ тэдэнэр табина.

Бүхэли арадуудые хардаха гүрдэхэ, ондоо тээшэнь нүүлгэхэ гээшые гэмтэ ябадал гэжэ тодорхойлһон тусхай деклараци СССР-эй Верховно Совет шэнэ жэлэй урда тээ баталан абаа һэн. Совет немецүүдэй болон Крымэй татаарнуудай эрхэнүүдынь һэргээлгэтэй холбоотой тодорхой асуудалнуудые шиидхэхын тула СССР-эй Министрнүүдэй Совет гүрэнэй комисси байгуулаа.

1989 оной хабар байгуулагдаһан совет немецүүдэй «һэргээн бодхоолго» гэһэн бүлгэмэй бүхэсоюзна конференци январь һарада Москвада болоно үнгэрөө. Волго дээрэ немец автономи дахин бии болгохо шэглэлээр хэмжээнүүд абтана.

Роберт КОРН,
«һэргээн бодхоолго» бүлгэмэй харюусалгата секретарь.
(АПН).

[Т]уушан хэлэ бэшэгэй хэшээлнүүд

XXVI

Нукур Доржи, та надур тэрэ ном-и үг. Нукур, та энэ сонин-и аб. Чи энэ цагасу-йи тэгүн-дүр үг. Та бичиг-үн сабаца монггол ном-и гарга. Тэрэ ном-аца арбадугар хагудасу-йи нэгэгэ. Чи энэ кичийэл-и баса орчигул. Та күкэ дэбтэр-и абчу ирэ. Нукүр Доржи, эгүдэ-йи хага. Та цонгхо-йин салкибчи-йи нэгэгэ.

Би үчүгдүр чину аха-йи үзэгсэн амой. Чину аха ману дэгэду сургагули-дур ирэгсэн бүлэгэ. Тэрэ болбасу чима-йи эрижү йабугсан бүлүгэ. Би үчүгдүр-үн кичийэл-и сайин бэлэдкэбэ. Энэ хойар хагудасу-йи би монгол кэлэн-дүр орчигулагсан байимой. Энэ ном-и би үнүдүр үдэши нүкэр-лүгэ хамту унгшимой. Чи энэ эдүр-үн-сонин-и унгшигсан уу? Унгшигсан үгэй. Би сонин-и үдэши унгшимой. Үрлүгэ бүри сонин ирэмой. Чи эдүр бүри сонин унгшимой. Бидэ үдэши бүри гэр-тэгэн очимой. Би багши-йи эримой. Та кэн-и эрижү йабумой? Энэ үзүг-и тан-дур кэн үггүгсэн бүй? Энэ үзүг-и надур мину дэгүү үггүгсэн бүлүгэ. Эгүдэ-йи кэн нэгэгэбэй? Эгүдэ-йи Доржи нэгэгэбэй. Салкибчи-йи кэн хагабай? Салкибчи-йи би хагабай. Мину эгэчи алба хагамой. Кэн тэндэ алба хагамой? Би алба хагамой.

Нойан-луга үс-тэй кумун нируга үгэй, нохай-луга үстэй кумүн хормай үгэй.

СОЁЛОЙ hОНИН

АМАР МЭНДЭ, «ТООНТО»

Тураэл арадаймнай тоонто нютагай хатар, дуунуудhaа hайхан юун байхаб даа!! «Тоонто» гэжэ урин дулаанаар нэрлэгдэhэн буряад арадай аман зохёолой фольклорно ансамбль hаяхан Улаан-Үдэдэ эмхидхэгдэhэн юм. Элинсэг хулинсагаймнай, үбгэ эсэгэнэрэймнай уханда гүнзэгыгээр хадуугдаhан уянгата hайхан буряад дуунууд, ёохор хатарнууд болон ёhо заншалай ансамблиин тусхай программада оруулагданхай. Поэт Баатар Батоевой найруулан зохёоhон «Шэнэ гэрэй толлолго» гэhэн театрализованно сценарийн программа эхэ hонирхолтой юм. Уран хурсаар, шогтой зохидоор үг гарбалаа элирхэйлhэн буряад гоё хубсаhатай ансамблиинхид шэнэ гэр толлолгын ёhо заншалнуудые харуулна, бэлэг сэлэгээрээ андалдана, тиигээд урданай буряад дуунуудые ханхинуулан зэдэлүүлнэ, шог ёгто зугаагаа дэлгэжэ, ёохор наадандаа урина... Шэнэ гэрэй эзэд болохо Доржо эхэй (роль гүйсэдхэгшэнь Р. А. Абидуев) ба Дулма эхэй (гүйсэдхэгшэнь Е. С. Буянтуева) хоёр айлшадта баhал hайхан буряад дуунуудаа бэлэг болгон барина. Хүхюун зугаата наадаа концертно программатай хамта Доодо-Ивалгын соёлой байшанда, мүн Улаан-Үдын горсоведэй соёлой таhагай актова зал соо «Тоонто» ансамбль hаяхан харуулhан байна. Тиигэжэ концерт харагшадай үндэр сэгнэлтэдэ тэрэ хүртөө юм.

Иланганаа уран hайханай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг Ешин-Хорло Гомбоин «Эрбэд соохор», мүн бусад буряад арадай дуунуудые, «Тоонто» ансамблиин дуушан Бато Дашинамжилов монгол арадай дуунуудые тон hонор гүйсэдхэдэг.

Ансамблиин бүлэгтэ залуушуулшье, наhатайшье хүнүүд олон юм. «Хүн ахатай...» гэhэн сэсэн мэргэн үгэнүүд бии. Наhажаал болоhоншье hаань, тэдэнэй хоолой хонгёогоор зэдэлэн ханхинажа байhаниинь hайшаалтай. Эдэл үгэнүүд ансамблиин эгээл үндэр наhатай дуушан Ц. Б. Мункуевада хабаатай. Сэдьхэл зүрхэ хүдэлгэмэ, үйдэл түрүүлмэ уянгатай дуунуудые тон hайханаар дуулажа, мүн «Эрхэн дуухай» гэhэн hайхан уянгатай дуунуудые Ц. Б. Мункуева ханхинуулна. Тиигээд ансамблиин бүлэгтэ элдэб олон мэргэжэлтэй, урдань ондоошье ансамбльда хабаададаг байhан хүнүүд сугларанхай. Тэдэнии урданай ба мүнөө үеын дуунууд, хатар ёохорнууд нэгэдүүлнэ. Багшанар Евдокия Самбуевна Буянтуева, Бальжинима Дугарова Найданова, барилгашан Доржо Дамбаев, электро-гагнуурша Зоригто Бартаев, бухгалтер-экономист мэргэжэлтэй Цымжэнит Базаровна Батоцыренова, бусад нүхэд концерт, наадандаа эдэбхитэйгээр хабаадана. Эдэ концерт-наадануудта бүхы үнөөрөө хабаадаhан ба бүридхэгдээгүй хүнүүдые тэмдэглэхээр. «Тоонтынхидой» хүхюу зугаата наадаhан программада буряад арадай инструментнүүдэй оркестрэй (хүтэлбэрилэгшэнь композитор П. Н. Дамиранов) оруулhан хубита тон ехэ гэжэ тэмдэглэхээр. Оркестрэ хабаададаг Хажидма Аюржанаева, Ханда Гармаева, Надежда Жигжитова, Соёлма Чимитова болон бусад нүхэдэй гүйсэдхэhэн хүгжэм тон зохидоор дуушадые дэмжэнэ. «Шэнэ гэрэй толлолго» гэhэн ёhо заншалые хэрэгжүүлхэ наадые найруулан табиhан ансамблиин Ц. Ц. Батуринагай хүдэлмэри, хүсэл оролдолгые тэмдэглэхээр. Тиихэдэ Улаан-Үдын городской Соведэй соёлой таhагые даагша Ф. А. Дубанова аман зохёолой фольклорно энэ ансамблиие эмхидхэлгэдэ ехэ туhа хүргэhэн юм. Тиигээд мүнөөшье халуун анхаралаараа дэмжэжэ байдаг.

Е. ОРБОДОЕВА.

СССР-эй 46-дахи ЧЕМПИОНАТ

ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ БОЛОБО

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө 46-дахи мүрысөөнэй эхилхын урда тээ Хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой соёлой-спортивна комплексын заседаниин зал соо пресс-конференци үнгэргэгдэбэ. СССР-эй Дүрэ буляалдалгын барилдаанай федерациин түрүүлэгшэ В. И. Борисов, Совет ороной суглуулагдамал командын ахамад тренер И. С. Ярыгин, мүрысөөнэй ахамад судья И. М. Токмаков, мүн спортын бүлгэмүүдэй ахалагша тренернүүд, суута совет барилдаашад, «Правда», «Сельская жизнь», «Лесная промышленность», «Советский спорт» газетэнүүдэй, ТАСС-ай Буряадай отделениин, Бүхэсоюзна телевидени болон радиогой, союзна республиканууудай, РСФСР-эй областьнууд, хизаарнууд ба автономито республиканууудай газетэнүүдэй, телевидени болон радиогой корреспонденткүүд тэрээндэ хабаадаhан байгаа.

Эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ, арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй түрүүлэгшэ В. К. Кукшинов пресс-конференциие нээхэдээ, манай Эхэ ороной бүхы шахуу союзна республиканууддhaa ерэhэн айлшадаа — барилдаашадые, тренернүүдые, судьянарые халуунаар амаршалаад, ехэ амжалта туйлахыень тэдэнэртэ хүсэбэ. Энэ чемпионат манай орон дотор спорт, нэн түрүүн барилдаае хүгжөөхэhөө гадна, СССР-эй арадуудай хани барисаае, харилсаа холбоое бэхижүүлхэ байна гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

СССР-эй Дүрэ буляалдалгын барилдаанай федерациин түрүүлэгшэ В. И. Борисов түрүүлэн үгэ абахадаа, иигэжэ хэлэбэ:

— Ороной түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн танай республикада хоёрдохёо үнгэргэгдэжэ байна. Энэнь хадаа ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ Буряад ороной барилдаашадай амжалта туйлаhые элирхэйлэн гэршэлнэ. Нёдондо жэл энэ асуудалай табигдажа, дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй чемпионадые оронойнгоо зүүн захада үнгэргэхэ тухай хөөрэлдөөнэй гарахада, Буряадай АССР-ые шэлээ hэмди. Энэ чемпионат хадаа томо ехэ мүрысөөнүүдтэ бэлэдхэлэй онсо шата болоно. hонирхолтой, онсо юумэниинь юуб гэбэл, мүрысөөн барилдаашадай мэргэжэл шадабарие харуулhан рейтингын гуримаар түрүүшынхеэ үнгэргэгдэхэ. Хүн бүхэнэй урда жэлдэ ямар үрэ дүнгүүдые туйлаhыень хараада абтаха. Минии hанахада, энэмнай эгээл таарамжатай спортивна ёhо гурим болоно гээшэ. Энэ жэл бэлигтэй бэрхэ залуу спортсменүүдые бэдэрэлгын жэл болохо. Ерэхэ жэл хадаа Олимпиин наадануудта бэлэдхэлэй жэл мүн.

СССР-эй чемпионадта яhала hайн бэлэдхэл хэгдээ, гэбэшье залтнай багаашаг байна,

ДУУ, ХАТАРААР УГТАА

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө энэ жэлэй мүрысөөндэ хабаадахаяа оронойнгоо бэлигтэй бэрхэ барилдаашад Улаан-Үдэдэ үнихэнэй сугларанхай.

Мүрысөөндэ хабаадагшад мандатна комисси гараад, удаан гостиницануудта байрлаба. Июниин 12-ой үдэшэ манай хүндэтэ айлшадта — барилдаашадта, тренернүүдтэ, судьянарта зорюулагдажа, Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрта концерт табигдаhан байгаа.

«Энэ уулзалгада бидэ үнинэй бэлдээ hэмди. Зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлhэншье байхабди. Репетици эршэмтэйгээр хээбди. Поэт А. Доноевой үгэ дээрэ композитор В. Пантаев дуу бэшээ. Оронойнмнай олохон алдар суутай барилдаашад Улаан-Үдэдэ ерэбэ гэжэ дуулаhан байгаабди. Теэд зал соо хүнүүдэй үсөөн байhандань, гайхан гэлыбэбди,— гэжэ театрай режиссер, Буряадай АССР-эй габьяата артист Сергей Бальжанов хөөрэнэ. — Юрэдөөл, түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн айхабтар ехэ, харюусалгатай хэрэг лэ. Тиимэhээ барилдаашад болон тренернүүдтэ амархашье сүлөө забда олдоногүй хэбэртэй. Тиибэ яабашье, мүрысөө эмхидхэгшэд энэ уулзалгада хэйхэрамжагүйгөөр хандаа гэжэ хэлэхэ дуран хүрэнэ».

Гэхэтэй хамта зал соо суглараашад зүүн зүгэй арадуудай «Лотос» гэжэ хатарай ансамблиин артистнуудые халуунаар альга ташажа, угтаhан байгаа. Хүүгэдэй «Булжамуур» ансамблиин, «Тоонто» ансамблиин уран hайханай артистнуудай уянгата hайхан хоолойе, уян нугархай хатарые шагнажа, хаража, үнэн зүрхэнhөө баярлабад.

РСФСР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хэдэ дахин шанда хүртэhэн спортын мастер Бата Дашинамжиловай ирагуу hайханаар дуулахые шагнахадаа, спортсменүүд баярлахын ехээр баярлаа. Мүнөө Б. Дашинамжилов Буряадай радиогой дикторээр хүдэлнэ. Сүлөө сагтаа тэрэ «Тоонто» гэжэ арадай ансамбльда ябадаг. Тэрэнэй дуу-

ШЭНЭ ЁhООР ҮНГЭРГЭГДЭХЭ

Республикадамнай жэл бүхэндэ зунай найр наадан үнгэргэгдэдэг гээшэ ааб даа. Мүнөөшье зун июлиин 7—8-най үдэрнүүдтэ заншалта энэ hайндэр болохо. Зүгөөр бусадтаа орходоо, мүнөө жэлэй найр онсо илгаатай байха юм. Илгаань гэхэдэ, гүйсэдхэгдэхэ программа болоно. Энэ hайндэртэ уран зохёолшон Михаил Батоин, Буряадай эрдэмэй түбэй эрдэмтэн Г. Н. Очирова гэгшэд тусхай сценари бэшээд, тэрэнээ «Ехэ тайлган» гэжэ нэрлэнхэй юм. Сценариин удхэ тухай тобшохоноор хэлэхэдэ, иимэ байна.

Стадионой уужам талмай дээрэ дун сагаан hэеы гэрнүүд табигданхай. Тэдэнэй хажууда республикын түлөөлэгшэд, мүн Агын ба Усть-Ордын автономито округуудhaа ерэhэн айлшад харагдана. Урда талада уг отогуудай аха заха болохо буурал үбгэд зогсонхой.

Үхэр бүреэгэй дуун зэдэлжэ, ара, энгэртээ ялагар тоборюулгануудтай хуяг, дуулга үмдэhэн Барга баатар (тайлга тахигша) урагшаа гараад, зунай найрай эхилhэн тухай соносхоно. Тиигээд округ, аймаг бүхэнэй түлөөлэгшэдтэ хандажа, hайндэрөөр амаршалаад, hайхан үреэлнүүдые хэлэнэ:

Хориин арбан нэгэн эсэгынхид,
Хонгор талата агынхид —
Анхан Хорёодойн отогойхид,
Амаршалнаб таанадаа!
Байгал далайнгаа баруун тээ
Буусаяа заhажа түбхинэhэн
Булгад, эхирэд угсаатанаа,
Бултыетнай амаршалнаб!

Барга баатар отог бүхэнэй буурал толгойтой түрүүшүүлые ендэр дээрэ гарахыень урина. Хорёодой, Хонгоодор, Ашабагад, Эхирэд, Булгад болон бусад hубарилдаhаар ендэр дээрэ гаража, хүн бүхэниинь түрэл зондоо hайниие хүсэhэн үреэлэй үгэнүүдые хэлэнэ. Тиихэдээ наранай гараха зүг руу сагаан эдеэнэйнгээ дээжэhээ сасаад, «Зол түөрэг үршөөгыш» гэхэ мэтээр зальбарна.

Шад улаан хубсаhатай Сахяадай үбгэн (Галай эзэн) hайндэрэй гал носоожо, буряад арадта амгалан байдал, зол жаргал хүсэбэ. Энээнэй удаа дуу, хатар олоор гүйсэдхэгдэнэ. Буряад, ород, ортон арадуудай, шэмээшэгүүдэй hайхан дуу, хатар зэдэлнэ.

Зунай найрай хоёрдохи үдэр мүн лэ hонирхол татамаар үнгэрхэ байна.

Барга баатар hайндэрэй үргэлжэлжэ байhан тухай соносхоно. Энээнэй hүүлээр эрын гурбан наадан эхилнэ. Бүхэ барилдаагаар, hур харбалгаар, мори урилдаагаар мүрысөөн болоно. Мүрысөөнэй hүүлээр район бүхэнэй болон айлшадай түлөөлэгшэд hэеы гэрэйнгээ ойро зогсоно. Сан хэнгэрэг, бүреэгэй дуун зэдэлжэ, мүрысөөндэ илагшад шангуудта хүртэнэ.

Хонгёо hайхан дуунууд холуур зэдэлнэ. Хүхюу хүнгэн хатар, ёохорой наадан улам эршэтэйгээр дэлгэрнэ. Эдэ бүгэдэдэ элдэб тээhээ ерэhэн фольклорно бүлэгүүд, ансамбльнууд эдэбхитэйгээр хабаадана.

hайндэрэй наада режиссёр, республикын габьяата артист Сергей Бальжановай хүтэлбэри доро режиссёрнууд Содном Хажитов, Лазарь Чимитов бэлдэжэ байнхай юм. Уран зураашад Н. Пурбуев, Т. Шантанова гэгшэд hайндэрэй газарые шэмэглэн гоёохо. Тиихэдэ hайндэрэй үедэ зэдэлхэ хүгжэмые В. Пантаев П. Дамиранов хоёр бэшэнхэй.

Зунай найрай үйлэ үзэгдэлнүүдтэ театрай мэдээжэ артистнар, арадай коллективүүд, уран hайханай бүлэгүүд хабаадалсаха юм. Жэшээлбэл, Барга баатарай рольдо республикын арадай артист Майдари Жапхандаев, бөөгэй рольдо оперо болон баледэй театрай дуушан Баатар Ванданов наадаха.

Зунай найрай түрүүшын үдэрэй хералга-наадан Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ үнгэргэгдэхэ юм. Үглөөдэрынь республиканска ипподром дээрэ найр наадан үргэлжэлүүлэгдэхэ.

Д. ДОРЖИЕВ.

ЭГЭТЫН ДАСАНИИЕ hЭРГЭЭН БОДХООХОНЬ

Мүнөө жэлдэ Эгэтын дасанай бии болоhоор 175 жэлэй ой гүйсэхэнь. Энээнтэй дашарамдуулан, нютагай үбгэд, хүгшэд дасанаа дахин барижа, бодхоожо, урданайнгаа ёhо заншалые hэргээхэ гэжэ хэлсэбэ.

Эгэтэ, Мужыха ба Эгэтын-Адаг тосхонуудhaа түлөөлэгшэд сугларжа, багахан суглаа хэжэ, 30 хүнhөө бүридэhэн «Буддын шажанай hүзэгтэнэй бүлгэм» байгуулагдаа юм. Энэ хэрэгые бүлгэмэй түрүүлэгшэ, пенсионер Дамбинима Балданович Лодоев ба Мунко Цыдыпов хоёр эрхилнэ. Хэрэг дээшэнь барижа, аймагай ба республикын эмхи зургаанууддhaа зүбшөөл абажа, бага зэргээр ажал хэгдэжэ эхилээ. hаяар Москваhaа тоо бүридхэлдэ абаhан тухай мэдээн хүлеэгдэнэ. Тэрэнэй hүүлээр дасанай барилга бүри эршэмтэйгээр ябуулагдаха юм.

Энэ ехэ хэрэгтэмнай ажахынууд, колхоз, совхозууд туhаяа хүргэжэ, автомашина, техникэ, ажалшад ба барилгашадаа эльгээжэ, хубитаяа оруулыт.

Хүнгэн машина худалдаха хүнүүд байгаа hаа, таарамжатай сэнгээрнь худалдыт гэжэ хандanabди. Мүнөө үедэ ямар ажал хэгдэнэб гэхэдэ, нэн түрүүн ламанарай байрын гэрнүүд баригдажа эхилбэ. Нэгэ гэрынь бүтэн болоо, нютагай үбгэн Мунко ламбагайда зорюулагдана. Ивалгын дасанhaа тэрэ ерэжэ, нютаг дээрээ түбхинэхэ дуратай юм.

Барилгада эхин түрүүн Эгэтэ нютагай «Улаан-Туяа» совхозой директор Чимит Цыбикдоржиевич Банзатов ехэ туhа нэмэри оруулба. Дасанаа бариха модон бэлдэгдэнхэй, теэд барилгашад үгы, ехэ тулгаданги байгдана. Хүдэлхэ хүнүүд байбал, ерэжэ хандыт гэжэ уряалнабди. Мүнгэн салинай талаар хэлэхэдэ иимэ. Нарhатын агропромбанкда счет нээгдэнхэй, номерынь 70101. Энэ счедто мүнгэн нютаг бүхэнhөө ороно. Мүнөө үедэ 20 гаран мянган түхэриг оронхой. Дасанайнгаа барилгада баярлаhан үбгэд, хүгшэднай ехэ ехээр мүнгэ үргэнэ. Жэшээлхэдэ, «Победа» колхозhoo пенсионер Цыдендамба Гончиков 1000 түхэриг, Эгэтэhээ Дамбинима Лодоев 100 түхэриг үргөө. Тэрэ өөрөө бүлгэмэй түрүүлэгшэ болоно. Хэжэнгэ нютагhaа Цырендаши Бурхаев 1000 түхэриг үргөө. Мүн 500 түхэриг үгэhэн пенсионернүүд гэхэдэ Даша Тудупов ба Цырендондок Цыремпилов гэгшэд болоно. Олон айлнууд, бүлэнэр 200 ба 100 түхэриг оруулна.

Эгэтын дасан тухай мэдэхэ хүнүүд байгаа hаа, үбгэд, хүгшэд хөөрэжэ, бэшэжэ үгыт. Шэнжэлгын хүдэлмэридэ, тэрэ сагай түүхэ болгон бэшэлгэдэ туhа нэмэри болохо байна. Яруунын аймагай «Победа» колхозой пенсионер Рыгзэн Эрдынеевич Эрдынеев ехэ hонин түүхэ бэшээ. Тэрэниие́нь «Байгал» журналда толилоо hаа, дуратайбди. Эгэтын дасан тухай дуунуудыень Зандан Жуу бурханай магтаал гэхэ мэтые хэлэжэ үгөө. Өөрынгөө найруулhан юумэнүүдые хэлэжэ, бэшэжэ үгөөд ябаа hэн. Иимэрхүү hаналтай хүнүүд олон байжа болохо. Уряалнабди.

А. ОРБОДОЕВА,
пенсионер.

Яруунын район.

ДИПЛОМУУД БАРЮУЛАГДАБА

Буряадай хүдөө ажахын институдай ниитын мэргэжэл олгодог факультедэй ахамад курсын студентнэр hуралсалаа дүүргээ гэhэн үнэмшэлгэ абаба. Тус факультет 5 таhагтай юм. Нэрлэбэл, фотографиин, журналистикын, соёлой, лекторэй, техническэ хэрэгсэлнүүдэй мэргэжэлтэдые бэлдэжэ гаргана. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэ эндэ абаhан хоёрдохи мэргэжэлынь яаха аргагүй туhатай байха ёhотой гэжэ hанагдана. Студентнэрэй эндэ абаhан хоёрдохи мэргэжэл юридическэ талаараа адли байха зэргэтэй.

— Манай факультет бии болгоhоор 25 жэл боложо байнхай. Мүнөөнэй хүдөө ажахын мэргэжэлтэ ехэ юумэ мэдэхэ, олон юумэ шадаха ёhотой. Тэдэнэр хүдөө ажахын үйлэдбэриин технологи hайн мэдэхэhээ гадна, хүдөөдэ соёл гэгээрэлэй хүдэлмэри ажалшадай дунда ябуулха, эмхидхэхэ ёhотой, эмхидхэлгын арга шадабаритай байха нэгэн уялгатай,— гэжэ тус факультедэй декан Таисья Иннокентьевна Данчинова хөөрэнэ.

Хубилгаан шэнэдхэлгын үедэ, тус факультедэй hуралсалай шанар эрид дээшэлээ гэжэ тэмдэглэе. Факультедтэ бэлэдхэл hайнтай, дүй дүршэлтэй багшанар олон юм. Мүн бэрхэ, эрхимээр hурадаг студентнэршье олон байгаа. Жэшээнь, студентнэр Василий Шорстов, Евгений Дангев, Антон Вардаидзе гэгшэдтэ hуралсалдаа шалгарhан тэмдэгтэй, улаан гадартай диплом барюулагдаба.

Т. НАГАЕВА.

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

Газетын нэгэдэхи хуудаhанда СССР-эй Верховно Соведэй, РСФСР-эй Верховно Соведэй сессинүүдэй хүдэлмэри тухай ТАСС-ай корреспондентнүүдэй мэдээсэлнүүд үгтэбэ.

Республикын ниислэлэй hургуулиин наhа гүйсөөгүйшүүлэй эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд буhалгаа хэхэ гэжэ шиидэбэ. Республикын, городой хүтэлбэрилэгшэдтэ, олониитэдэ хандаhан хандалга соогоо ямар шалтагаанаар буhалгаа хэхэ гэжэ шиидэhэнээ тодорхойлно.

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө 46-дахи чемпионат ЗММК-гай соёлой спортивна комплексдо уржадар эхилбэ. Мүрысөөнэй эхилхын урда тээ СССР-эй болон Буряадай АССР-эй Госкомспортын түлөөлэгшэд чемпионадые хангаха журналистнуудтай уулзалга хэhэн байна. Энэ уулзалга тухай мэдээсэл номерто үгтөө.

«Правда Бурятии» газетын журналистнууд болон эдэбхитэдэй бэшэгшэд республикын барилгын ябасые хараahaa алданагүй. Энэ удаа «Республикын барилгын комплекс» гэhэн ниитэ гаршаг доро журналист П. Натаевай «Хэрэлдээнhээ үрэ гараха аал?» гэhэн гаршагтай ехэ статья толилогдобо.

«Байгалай үмэнэхи түрэл хизаарнай»— энэ заншалта хуудаhанай материалнууд номерой дүрбэдэхи нюурта.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Больница на окраине города»—20 серитэй уран hайханай фильм. 19-дэхи, 20-дохи сери. 11.30—Москвада биллиардын гурбан үдэр. 12.30—Футболоор дэлхэйн чемпионат. Камерунай ба Румыниин суглуулагдамал командануд. 13.30—Время (14.10 хүрэтэр). 17.30—Время. 18.00—Баримтата фильм. 18.20—Хүгжэмтэ жаса .19.10—«Путь к последнему приюту» — баримтата фильм. 19.45—Объектив. 20.20—Поэзи хүгжэмдэ. 20.40—Мультфильм. 20.50—Дэбжэлтэ, мэдээсэл, соносхол. 21.20—Хүгжэмшэдэй ба гүйсэдхэгшэдэй П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ уласхоорондын IX конкурс баярай оршон байдалда нээгдэхэ. 23.00—Время. 23.30—Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд. 23.35—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 23.45—Брейн ринг. «Хаана, хэзээ, юун болооб?» 00.25—Хүгжэмтэ дамжуулга. 00.55—Хараа бодол. 02.25—Шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй

КОМАНДААРАА ИЛАБА

hур харбалгаар РСФСР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн hаяхан Орёл хотодо болобо. Россин Федерациин 25 область, хизаар болон автономито республикын 220 гаран мэргэшүүл хабаадаhан байгаа.

Мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолходо, эрэшүүлэй дундаhaa Буряадай АССР-эй суглуулагдамал команда (уласхоорондын классай спортын мастернууд В. Дарханов, В. Лысенко, спортын мастер М. Ринчиндоржиев) илажа, РСФСР-эй кубогаар шагнагдаа. Шэтын областиин, Чувашай АССР-эй мэргэшүүл удаадахи hууринуудта гараhан байха юм.

Эхэнэрнүүдэй дундаhaa Шэтын областиин суглуулагдамал команда (уласхоорондын классай спортын мастернууд Н. Болотова, С. Жигжитова, Н. Бадмацыренова) түрүү hуури эзэлбэ. Буряадай АССР-эй болон Андропов хотын мэргэшүүл удаадахи шангуудта хүртөө.

Хубиин тоосоогоор эхэнэрнүүдэй дундаhaa уласхоорондын классай спортын мастер Наталья Болотова 315 очко тудажа, Россин Федерациин чемпионка болобо. Тувын АССР-эй бэлигтэй бэрхэ харбагша — уласхоорондын классай спортын мастер Елена Тутатчикова, спортын мастер Елена Лубнина (Андропов хото) удаадахи hууринуудта гараба.

Манай республикаhaа спортын мастер Валентина Савельева 309 очкотойгоор дүрбэдэхи hуури эзэлhэн байха юм. Спортын мастернууд Намжил Шутукова, Маргарита Китаева эрхим найманай тоодо ороо.

Эрэшүүлэй дундаhaa манай республикын мэргэшүүл онсо шалгарба. «Динамо» бүлгэмэй Буряадай республиканска соведэй тренер, спортын мастер Маюр Ринчиндоржиев 317 очко тудажа, РСФСР-эй абсолютна чемпион болобо. 7-дохи СПТУ-гай hурагша Валерий Лысенко тэрээнhээ 1 очкогоор гартаа. Спортын габьяата мастер Мүнхэ-Бадраа Дашицыренов (Шэтэ), спортын мастер Жаргал Дамбиев (Улаан-Үдэ) гэгшэд тус тустаа 310 очко тудаба. Бронзо медальда хүртэгшые элирүүлхын тула тэдэнэр дахинаа сагаалса дээрэ гаража, гурба-гурба hуршаар харбаhан байгаа. Эндэ Дамбиев илажа, гурбадахи hуури эзэлбэ. Спортын мастер Саян Жалсараев — зургаадахи, Валентин Дарханов долоодохи hууринуудта гараа.

Мүнөө манай республикын hур харбагшад июниин 18-да Брест хотодо эхилхэ СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хабаадахын түлөө hорилго бэлэдхэл хэжэ байна.

Ж. БАТОМУНКОЕВ.

СПОРТ

ВЕТЕРАНУУД УРИЛДАБА

Хяагтын районой дайнай бүлэг ветеранууд өөhэдынгөө машинаар район соогуураа аяншалга үнгэргэжэ, нютаг нугануудай ажалшад, hурагшадай дунда hонирхол татаба. Энэ аяншалгань совет арадай Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда туйлаhан Агуухэ Илалтын 45 жэлэй ойдо зорюулагдаhан байгаа. Энэнь Хяагта — Хиранай-Адаг—Сүхэ — Үнгэрхы—Худэри-Сомон—Энхэ-Тала — Хяагта гэhэн маршрудаар үнгэрhэн байна.

Табан зуун модоной аяншалгала ДОСААФ-эй болон дайнай 12 эдэбхитэд-фронтовигууд хабаадалсаба. Тэдэнэй дундаhaа В. С. Молонов, Н. И. Жамбалтаров, М. А. Малюшин, Н. И. Капустин болон бусадые нэрлэлтэй. Эдэнэр районойнгоо 12 тосхон hууринуудта хүрэжэ, ажалшадай, hурагшадай урда үгэ хэлэhэн, дайнда наhа бараhан сэрэгшэдэй хүшөөнүүдэй дэргэдэ баглаа сэсэгүүдые табиhан байна. Энхэ-Талын hурагшад өөhэдынгөө бүтээhэн зүйлнүүдые айлшадтаа бэлэг болгон бариhан байха юм.

Е. СУРМАЧ.

ТОБШОХОНООР

БОКС. Спортын энэ зүйлөөр бүхэсоюзна ехэ мүрысөөн Харькоз хотодо болобо. Ороной 32 хотын 200 гаран залуу боксернууд тэрээндэ хабаадаhан байгаа.

Улаан-Үдын түмэр замай техникумэй hурагша, спортын мастерта кандидат Александр Путинский залуушуулай дунда 71 килограммай шэгнүүртэ тулалдахадаа, ехэ амжалта туйлажа, түрүү hуури эзэлбэ. ЛВРЗ-гэй спортклубай хүүгэдэй спортын hургуулиин ахалагша тренер Виктор Агафонов энэ талаар ехэ габьяатай юм.

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. Буряадай багшанарай институдай түрүү hуури эзэлхын түлөө нэмэл мүрысөөн Улаан-Үдын Түбэй стадион дээрэ боложо, хэдэн hайн үрэ дүнгүүд харуулагдаа.

Физическэ культурын факультедэй студентнэр — спортын мастерта кандидат Владимир Суровцев 7 метр 15 сантиметртэ утые харайгаа, харин Владимир Расшивалов 400 метрэй зайе 48,9 секунда соо гаталаа.

Физико-математикын факультедай студент Евгений Пешняев 8 километрэй зайда 1 минута 55,4 секунда саг харуулба.

* * *

Буряадай АССР-эй Арадай эрдэм hуралсалай министерствын hургуулинуудай hурагшадай дунда хүнгэн атлетикээр республикын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хэдэн hайн үрэ дүнгүүд туйлагдаа. Улаан-Үдын Түбэй стадион дээрэ болоhон мүрысөөндэ 250 гаран спортсменүүд хабаадаа.

51-дэхи hургуулиин hурагша Алексей Кушнер 100 метрэй зайда 10,9 секунда саг харуулhан, 49-дэхи hургуулиин hурагша Ирина Константинова 165 сантиметр үндэрые харайhан, 15-дахи СПТУ-гай hурагша Алексей Тарасов 800 болон 1500 метрэй зайнуудта 1 минута 58,2 секунда, 4 минута 6,2 секунда саг харуулжа, илалта туйлаhан байгаа.

ФУТБОЛ. Буряадай АССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө 40-дэхи мүрысөөнэй ээлжээтэ наадандa Северобайкальск хотын «Сибиряк» команда Хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой «Металлисттай» уулзахадаа, 1:0 тоотойгоор шүүбэ.

Транспортын «Локомотив» «Забайкалецые» 4:3, ЛВРЗ-гэй спортклуб «Сибирягые»—1:0, «Электромашина» Онохойн «Восходые»1:0, «Торпедо» Хориин «Мелиораторые» 4:0 тоотойгоор шүүhэн, Закаменскын «Металлург» «Торпедэтэй» 1:1 тоотойгоор тэнсэhэн байгаа.

В. МИРОМАНОВ.

Кино, театрнуудта

Театр оперы и балета
Гастроли Красноярского театра музыкальной комедии. Этот слабый нежный пол — в 19.

«Дружба»
«Кавказская пленница, или новые приключения Шурика»— в 10, «Черная роза — эмблема печали, красная роза — эмблема любви (2 серии)— в 15, 20-50, «В городе Сочи — темные ночи (2 серии)— в 12, 18-10.

«Прогресс»
Красный зал —«Авария»—дочь мента»— в 9-30, 11-30, 13-30, 15-30, 17-30, 19-30, 21-30. Зеленый зал—«Тандем»— в 10, 13-20, «Мультфильмы»— в 11-50, «Имя Розы» (2 серии)— в 15-20, 18-10, 20-40.

«Родина»
«Да здравствует Сервац!»— в 10, 16-30, «Имя Розы» (2 серии)— в 11-20, 14,

«Октябрь»
«Несуразные ка... 9-40, 14, «В гор... темные ночи (2 ... 20, 15-30, 18-10,

«Восток»
«Дай лапу, дру... «Авария»— дочь ... 17, 19, 21.

«Байкал»
«Месть и закон... в 18-30, 21.

«Аршан»
«Белая кость»— в ...

ДК «Текстильщик»
«Гарем Степана ... 18, 20.

НАШ АДРЕС: 670000, УЛАН-УДЭ ул. Каландаришвили, 23.

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды—2-60-91, 2-56-23; промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-34-05; переводов—2-54-93; писем и селькоров—2-67-81; корректорская—2-33-61; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-99, г. Закаменск—31-61, п. Кырен—91-9-79, п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта—2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской АССР Директор 2-40-45 Н-00405. Заказ 137.